

STUDIEHANDBOK

Karis-Billnäs gymnasium

Innehåll

5	GYMNASIESTUDIER
6	STUDENTEXAMEN
8	PROJEKT
8	Snilleblixten
8	Karis förr
8	Kavarex (Karis-Varese Exchange)
9	Toki
9	Erasmus
9	Makana
10	LÄROÄMNET OCH KURSER
10	Modersmål och litteratur, (MO)
13	Finska (FINA, FIM, FINB)
23	Engelska (EN)
27	Valfria fördjupade kurser i tyska och franska
31	Lång matematik (MAA)
35	Kort matematik (MAB)
39	Biologi, (BI)
42	Geografi, (GE)
45	Fysik (FY)
49	Kemi, (KE)
57	Livsåskådningskunskap, (LÅ)
58	Filosofi, (FI)
68	Historia, (HI)
75	Samhällslära, (SL)
80	Hälsokunskap, (HÅ)
82	Musik, (MU)
85	Bildkonst, (KO)

- 88 Gymnastik, (GY)
- 91 Informationsteknik, (IT)
- 92 Studiehandedning, (SH)

Karis-Billnäs gymnasium

Bulevarden 11, 10300 Karis

www.karisbillnas.fi

Kansli

019 289 3546

Lärarrummet

019 289 3540

Bästa studerande!

Gymnasieutbildningens uppdrag är att bereda möjlighet för ungdomar att få en möjligast bred allmänbildning. Förutom kunskap är också färdigheter, som förmåga till kritiskt tänkande, ansvarsfullhet och empati, av största vikt. Gymnasiets uppgift är också att ge de studerande såväl goda förutsättningar för att avlägga studentexamen som en stadig grund inför vidare studier.

Detta försöker skolan förverkliga genom att erbjuda ett möjligast stort och varierande kursutbud. Avsikten är att de som studerar vid skolan, genom en betydande valfrihet, ska kunna komponera studieprogram med både bredd och djup. En plattform där du kan inspireras, utvecklas samt hitta "din grej"!

För att det ovanstående ska vara möjligt krävs det av såväl de studerande som av skolan en hel del. Av studerandena krävs ansvar för det egna skolarbetet samt omsorgsfull och långsiktig planering av studierna. Av skolan krävs att man med alla till buds stående medel stöder och handleder både planeringen och genomförandet av studierna så att dessa bildar en ändamålsenlig helhet. Vår verksamhet präglas av aktivitet, delaktighet och en stark gemenskap.

Studiehandboken är, tillsammans med studieguiden, ett viktigt hjälpmedel då studierna planeras. Syftet med den är att ge all väsentlig information om såväl innehållet i studierna som tillvägagångssätten för genomförandet av studierna. Med andra ord skall denna skrift ge dig – bästa studerande! – svar både på frågan "vad?" och "hur?". Studiehandboken såväl som studieguiden hittar du på skolans hemsida www.karisbillnas.fi.

Efter din vistelse hos oss är det vår fromma förhoppning att du också kan svara på den viktigaste frågan av dem alla, nämligen "varför?"!

Välkommen till Karis-Billnäs gymnasium – ett närgymnasium i tiden!

Esbjörn Hägerstedt

T.f. rektor

GYMNASIESTUDIER

Ett av målen för gymnasiestudierna är att förbereda dig för proven i studentexamen. Då du studerar i gymnasiet gör du upp en studieplan för din gymnasietid genom att välja olika ämnesinriktningar och därmed kurser i olika ämnen. Din studieplan följs upp regelbundet och årligen gör du kursval inför följande läsår. För att kunna göra "rätt" kursval bör du också göra en plan för din studentexamen, alltså vilka prov som skall ingå i din studentexamen.

I gymnasiet läser du obligatoriska, riksomfattande fördjupade kurser och skolvisa kurser. Dessa kurser fördelas på hela din gymnasietid. För att göra det lättare för dig att planera dina studier har vi gett rekommendationer i vilket skede av dina studier du skall läsa kurserna.

Läs mer här: [Rekommenderad studiegång](#)

De **obligatoriska kurserna** är gemensamma för alla gymnasier i Finland och du måste avlägga dessa under din studietid för att få ett avgångsbetyg från gymnasiet.

De **riksomfattande fördjupade kurserna** är också gemensamma för alla gymnasier där du fördjupar dig i teman som tas upp i de obligatoriska kurserna. Du bör avlägga minst 10 riksomfattande fördjupade kurser under din gymnasietid. Proven i studentexamen baserar sig på både de obligatoriska och riksomfattande kurserna i gymnasiet.

De **skolvisa kurserna** är specifika för vårt gymnasium och erbjuds således enbart vid Karis-Billnäs gymnasium. Dessa skolvisa kurser kan vara fördjupande kurser eller förberedande kurser, alltså förbereda dig för studentexamensprovet. De kan också vara helt fristående kurser eller kopplade till olika projekt inom de olika ämnena.

Under ditt första läsår i gymnasiet läser du främst obligatoriska kurser. Du avlägger utöver språk- och matematikkurser, den första kursen i de flesta realämnena. Till realämnena räknas biologi, geografi, historia, samhällslära, psykologi, filosofi, religion/ livsåskådning, kemi, fysik och hälsokunskap.

Under det andra och tredje året har du tid med flera fördjupade och skolvisa kurser. Under hela din gymnasietid kan du också delta i olika projekt som ordnas i de olika läroämnena. Information om dessa hittar du på sidorna 7-8 eller under de enskilda läroämnena i studiehandboken.

Karis-Billnäs gymnasium deltar i gymnasienätverket GNet, där finlandssvenska gymnasier samarbetar genom att ordna **distanskurser på nätet**. Mera information om det gemensamma kursutbudet hittar du på adressen www.gnetkurser.com och i de ämnesvisa delarna i denna studiehandbok.

I Studieguiden kan du läsa mera om de regler som gäller för genomförandet av gymnasiestudier. Studieguiden uppdateras varje läsår och finns på skolans webbplats www.karisbillnas.fi under länken "Studieinfo".

STUDENTEXAMEN

Studentexamensnämnden anordnar årligen två tillfällen att avlägga studentexamen, ett på våren och ett på hösten. Examen kan avläggas i sin helhet vid ett examenstillfälle eller under högst tre på varandra följande examenstillfällen (ex.vår-höst-vår). Då du gör upp din studieplan är det också viktigt att du noggrant planerar när du tänker inleda dina studentskrivningar. Du bör ha avlagt alla kurser som studentexamen kräver och har tillräckliga kunskaper för att skriva så bra som möjligt. När du anmäler dig till det första examenstillfället har du tre tillfällen tid på dig att få din examen klar.

Deltagande i ett studentexamensprov i ett visst ämne förutsätter att de obligatoriska kurserna i detta ämne är avlagda. I ett valfritt främmande språk bör du ha läst åtminstone tre kurser. För att ha rätt att delta i vårens studentskrivningar i ett ämne måste de obligatoriska kurserna vara avklarade senast under period 3 samma år och i höstens studentskrivningar senast i period 1 samma höst.

Observera dock att proven i studentexamen baserar sig på både de obligatoriska och riksomfattande kurserna i gymnasiet. Det är därmed viktigt att du läser så många kurser som möjligt i de ämnen du planerar skriva i studentexamen så du har tillräcklig kunskap för att skriva så bra som möjligt.

I studentexamen bör du avlägga **fyra obligatoriska prov**, av vilka provet i modersmål är obligatoriskt prov för alla. De tre andra obligatoriska proven väljer studeranden ut bland provet i det andra inhemska språket, i ett främmande språk, i matematik eller realprovet. Utöver de obligatoriska proven kan du avlägga **extra prov** i tyska, franska, matematik och i något realämne, beroende på vilka prov du valt som obligatoriska. Det finns ingen begränsning i antalet prov som kan ingå i din examen men med tanke på fortsatta studier rekommenderar vi att du skriver flera prov än de fyra obligatoriska. Ett godkänt prov i studentexamen får tas om en gång och ett underkänt prov två gånger. Ett underkänt obligatoriskt prov bör tas om under de tre följande examenstillfällena efter det att du blivit underkänd. Ett underkänt extra prov får du också ta om två gånger men utan tidsfrist.

Det ordnas separata prov i alla realämnena. Detta leder till att du kan skriva realen i flera ämnen. En rekommendation är att du avlägger ett studentexamensprov i 2-4 realämnena, beroende på ditt studieprogram. Endast ett realämne kan vara obligatoriskt, de övriga blir då extra ämnen. Realprovet har två skrivningsdagar under ett examenstillfälle. **Under den ena provdagen** i realprovet kan du skriva **ett** realprov i psykologi, filosofi, historia, fysik eller biologi. **Under den andra provdagen** kan du skriva **ett** realprov i religion, livsåskådningskunskap, samhällslära, kemi, geografi eller hälsokunskap. Det är ca 1 vecka mellan provdagarna i realämnena. Provet i modersmålet består av två skrivningsdagar. Finska, främmande språk och matematik har en skrivningsdag. Mer information om studentexamen hittar du i Studieguiden på skolans webbplats www.karisbillnas.fi.

I Studiehandboken presenteras de olika läroämnena och kurserna som du kan studera vid vårt gymnasium. Den rekommenderade studiegången i de olika ämnena hittar du i den här tabellen:

[Rekommenderad studiegång](#)

Med hjälp av informationen kan du planera dina studier så att du har möjlighet att avlägga de kurser som du önskar och behöver.

PROJEKT

Snilleblixten

Karis-Billnäs samskola kunde under långa tider stoltsera med en skoltidning kallad Snilleblixten. Den utkom mer eller mindre regelbundet på 1940, -50 och -60 talen. Den kalvade även av sig en tradition med en Abi-tidning – en tradition som lever kvar vid vår skola. För några år sedan återupplivade vi Snilleblixten. Det görs i form av kurser i samarbete mellan modersmål och samhällslära. Som handledande lärare fungerar Eva Westerlund-Jäntti och Jan-Erik Till.

Det huvudsakliga arbetet under kurserna går ut på att producera olika typer av texter som publiceras i vår digitala skoltidning. Dessutom försöker vi stifta bekantskap med medievärlden på olika sätt bl.a. genom olika exkursioner. Tanken är att Snilleblixten skall vara en naturlig del av mediefostran vid vår skola.

Projekt Snilleblixten är ett relativt flexibelt fenomen. Det går bra att komma med under läsårets gång. Också mindre återkommande arbetsinsatser under hela gymnasietiden kan alltså i slutändan resultera i en kurs.

Karis förr

KBG har en lång tradition beträffande lokalhistoriska projekt. Det färskaste i raden kallar vi Karis förr. Den röda tråden i projektet kunde kallas digitalisering av vår lokalhistoria. Deltagarna jobbar rätt fritt med texter, bilder, filmer etc som berör det förflutna i Västnyland - inte enbart Karis alltså. Vi träffas ibland för att kolla läget och hjälpas åt men annars är det mycket självständigt arbete som gäller. Resultaten av jobben kommer med tiden att publiceras via skolans webbplats så att även allmänheten kan dra nytta av våra jobb. Där kommer alltså att finnas, små texter, bilder från gamla tider (gärna jämfört med motsvarande vy i dag), filmer, kartor och vad vi nu hittar på. Man jobbar och för dagbok över sitt jobb. Ju mera man jobbar desto fler kurser får man för sitt deltagande.

Kavarex (Karis-Varese Exchange)

Karis-Billnäs gymnasium har kontakt med en skola ("Nuccia Casula") i Varese i norra Italien sedan hösten 2008. Det är fråga om ett utbytesprojekt mellan studerande och lärare i respektive skolor. Projektet genomförs vartannat läsår och innefattar nätkontakter och ömsesidiga besök i Varese och Karis. Intresserade studerande deltar även i diverse förberedelser inför besöken, dels inför resan till Italien och dels inför rollen som värdar för våra italienska gäster.

Syftet med projektet är främst att ge en insikt i en främmande kultur och därigenom öka förståelsen för kulturell mångfald. Därutöver utvecklas deltagarnas samarbetsförmåga, kommunikationsförmåga och förmåga att ta ansvar och fungera i en främmande miljö och oväntade situationer.

Toki

Kursen är ett redan etablerat samarbetsprojekt mellan Karis-Billnäs gymnasium och Mikkelin lukio. Även andra finskspråkiga gymnasier kan fungera som vänskolor. Målet är att utöka och utveckla kunskaperna i och intresset för det andra inhemska språket. Kursen kulminerar i ett besök i Mikkelin lukio. KBG agerar även värd då studerande och lärare från Mikkelin lukio besöker Raseborg.

Erasmus

Erasmus är ett samarbetsprojekt mellan en skola i Italien, en i Grekland samt Ekenäs gymnasium och Karis-Billnäs gymnasium. Projektet sträcker sig över tre terminer då studerande från alla berörda skolor träffas en gång i Finland, Grekland och Italien. Däremellan har studerande kontakt via nätet och arbetar med sina gemensamma projekt. I Erasmus-projektet "Meeting and Mirroring Cultures" förverkligas olika projekt över språk- och landsgränserna med hjälp av digitala verktyg.

Makana

Karis-Billnäs gymnasium deltar i Makaanaprojektet. KBG är en av flera skolor i Raseborg som har kontakt med skolor i Sydafrika. Syftet med projektet är främst att ge en insikt i en främmande kultur och därigenom öka förståelsen för kulturell mångfald. Därutöver utvecklas deltagarnas samarbetsförmåga, kommunikationsförmåga och förmåga att ta ansvar och fungera i en främmande miljö och oväntade situationer.

LÄROÄMNINGEN OCH KURSER **Modersmål och litteratur, (MO)**

I ämnet modersmål och litteratur är de sex första kurserna obligatoriska. För att ha beredskap att klara studentexamen med bästa tänkbara resultat ska man dessutom helst välja åtminstone de fördjupade kurser som förbereder för studentexamen. Ämnet modersmål och litteratur är ett obligatoriskt ämne i studentexamen.

För att bli godkänd i de obligatoriska kurserna i modersmål och litteratur bör man skriva minst en längre text, en textanalys, läsa och redovisa för minst ett skönlitterärt verk samt delta i eventuellt kursprov. Kurserna läses helst i ordningsföljd. Krav för alla kurser är åtminstone kurs 1. Kurserna i modersmål och litteratur ska helst inte avläggas genom direkttentamen.

Obligatoriska kurser

MO1 En värld av texter

Kursen är en introduktion till modersmålsämnet på gymnasiet och har som mål att fördjupa de studerandes kunskaper om och insikter i multimodala texter och kommunikation. Den studerande vidareutvecklar sin multilitteracitet och sin förmåga att fungera målinriktat och konstruktivt som lyssnare, talare, läsare och skribent i olika kommunikationsmiljöer. Centralt under kursen är analys av prosatexter. Också introduktion till materialbaserat skrivande ingår.

MO2 Språk, kultur och identitet

Kursen ger en bild av språkets betydelsebärande funktion tillsammans med andra verbala och nonverbala uttrycksformer. Språkets och kulturens betydelse för individen och samhället behandlas, även ur ett skönlitterärt perspektiv, och den studerandes kunskap om språk, språklig variation och kommunikation fördjupas. Under kursen kommer bl.a. de nordiska språkens gemensamma ursprung och det svenska språket som kulturbärande identitet i Finland att behandlas. Också analys av olika språkliga strukturer ingår.

MO3 Att analysera och tolka litteratur

Kursen behandlar språk och litteratur som verktyg för skapande. Den studerande fördjupar sin kunskap om språkets estetiska funktion och kulturella betydelse. Den studerande blir även allt skickligare i att tolka skönlitterära texter, både muntligt och skriftligt och kan njuta av och glädjas över skönlitteratur i olika former. Under kursen behandlas olika textuella medel i skönlitteratur. Läsning, analys och tolkning av epik, drama och lyrik ingår. Fokus ligger på diktanalys.

M04 Text och påverkan

Kursen handlar om maktbruk och delaktighet genom språk och texter. Den studerande fördjupar sig i att analysera multimodala texter och litteratur utgående från texters möjlighet att påverka samhällsdebatten och får fördjupad kunskap och färdighet i argumentationsteknik och andra påverkningsmedel. Centralt i kursen är ställningstagande och argumenterande texter och retoriska stilmiddel.

M05 Text och kontext

Kursen har fokus på texter i ett kontextuellt perspektiv. Den studerande blir van att analysera, tolka och producera texter inom olika genrer och stilriktningar i relation till olika sammanhang och processer. Läsning och tolkning av texter från olika tider, platser och kulturer är centralt.

M06 Berättelser i samtiden

Kursen behandlar aktuella kulturfenomen framför allt i ett narrativt perspektiv. Den studerande fördjupar även sina kunskaper om kommunikationsetik. Aktuella kulturella och språkliga fenomen, till exempel språkets och litteraturens utveckling i en digital värld samt språk och identitet behandlas.

Nationella fördjupade kurser

M07 Fördjupad muntlig kommunikation

Kursen ger den studerande möjlighet att fördjupa och bredda sina kommunikativa färdigheter framför allt i muntlig kommunikation samt att planera, anpassa och utvärdera sitt sätt att kommunicera i olika kommunikationssituationer. Under kursen övar den studerande sig också i att bedöma kommunikationens betydelse för mänskliga relationer och inom studierna och arbetslivet. Den studerande kan ges möjlighet att delta i slutprovet i muntlig kommunikation för andra stadiet.

M08 Fördjupad skrivkompetens

Kursen handlar om att fördjupa och utveckla färdigheten att producera olika slag av texter. Dessutom fördjupar den studerande sig i och analyserar aktuella mediedebatter som gäller till exempel kultur och samhälle. Centralt under kursen är att producera texter som är begripliga, logiska och sammanhängande och analysera dem ur ett språkriktighetsperspektiv.

M09 Fördjupad läskompetens

Under denna kurs fördjupar den studerande sina färdigheter i att analysera, tolka och producera och utvärdera olika slag av texter. Den studerande utvecklar även sitt kritiska läsande, sin läslust, sitt reflektiva

tänkande och sin kulturella kompetens. Fördjupad läsning och tolkning av multimodala texter, både faktatexter och fiktiva texter, ur olika synvinklar, är centralt.

Skolvisa kurser

MO 10 Skrivglädje

Under kursen skriver vi texter i olika genrer. Planering, skrivning och granskning av texter av olika slag ingår. Vid behov behandlas även nödvändig språkriktighet.

Krav MO1

MO11 Svenska-finska-svenska i praktiken

Kursen är en övningskurs i finsk-svensk översättning. Studerandena utvecklar sin förmåga att förstå och skriven finska och att översätta finsk text till idiomatisk svenska. Studerandena fördjupar sin kännedom om skillnaderna i finskans och svenskans grammatiska och semantiska struktur. Översättning från svenska till finska förekommer även. I kursen kan även ingå studiebesök eller gästföreläsning. Kursen hänför sig till både modersmåls- och finskundervisningen. (FINA10)

MO12 och MO13 Projekt Snilleblixten

Kursens huvudsakliga syfte är att skriva texter i olika genrer som publiceras i vår digitala skoltidning. Vi skriver artiklar, bevakar nyheter och händelser i skolan och sysslar med annat som kursdeltagarna är intresserade av. Också studiebesök och annan mediekunskap kan ingå i kursen. Kursen är ett samarbetsprojekt mellan modersmål och litteratur och samhällslära.

Finska (FINA, FIM, FINB)

Undervisningen i finska i gymnasiet ska fördjupa och utveckla den språkkunskap och språkmedvetenhet som de studerande tillägnat sig inom den grundläggande utbildningen. De studerande ska handledas att utveckla sina kunskaper i finska och att vidga sin flerspråkliga kompetens, att bygga broar språken emellan och att utveckla sina metaspråkliga färdigheter. Språkundervisningen baserar sig på det vidgade textbegreppet, som omfattar både det talade och det skrivna språket, och undervisningen stödjer därmed också de studerandes kompetens i multilitteracitet.

Syftet med undervisningen i finska är att ge studerande en så god grund som möjligt för vidare studier, där det också kan ingå kurslitteratur och undervisning på finska. Samtidigt fördjupas de studerandes kunskaper och färdigheter så att de reder sig i samhälleliga och mera formella språksituationer. I finskundervisningen ges studerande möjlighet att fördjupa sin kännedom om det finländska samhället och den nationella kulturen. Finskundervisningen syftar även till att öka studerandes medvetenhet om språkets betydelse och funktioner.

Gemensamma mål för undervisningen i de olika lärokurserna i finska är att den studerande ska utveckla sin förmåga att agera på finska i olika sammanhang inse det finska språkets betydelse som nationalspråk på ett kreativt sätt våga använda det finska språket i studier, arbete och under fritiden befästa sina kunskaper i finska, sin språkkänsla och förmåga att i språkstudierna tillämpa och dra nytta av sin allmänna språkkännedom och bredda sina kunskaper om finskans struktur utvecklas till en målinriktad språkanvändare som kan tillämpa strategier för lärande i sina språkstudier inse betydelsen av de utökade möjligheter som en bred språkkunskap erbjuder kunna bedöma sina språkkunskaper och planera sina språkstudier med tanke på framtida behov i till exempel fortsatta studier och arbetsliv.

Finskan är indelad i A-lärokurs, som är tänkt för enspråkiga och modersmålsinriktad lärokurs för tvåspråkiga studerande. Båda lärokurserna innehåller 6 (sex) obligatoriska kurser, samt 2 (två) fördjupade kurser. Kurserna avläggs helst i nummerordning. Det är även möjligt att studera finska enligt B-lärokurs. B-lärokursen innehåller 5 (fem) obligatoriska och 2 (två) fördjupade kurser.

Syftet med den modersmålsinriktade lärokursen i finska är att ge tvåspråkiga och flerspråkiga studerande en möjlighet att vidareutveckla sina kunskaper i finska och stärka den egna mångfasetterade språkliga och kulturella identiteten. Kurserna är uppbyggda kring samma teman som A-lärokursen, för att studierna ska kunna ordnas både som särskilda kurser och som individuella studier.

Specifika mål för undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen i finska är att den studerande ska fördjupa sina kunskaper om finskans struktur fördjupa sin språkliga medvetenhet om finska och utveckla sin kunskap om språkets användning i jämförelse

med svenskan och andra språk, så att hen kan nyansera och förbättra sitt språk fördjupa och nyansera sitt ordförråd så att hen kan läsa, tolka, producera och utnyttja olika texter som hör till allmänbildningen eller studierna bekanta sig med finsk kultur och litteratur, samt läsa och analysera finsk skönlitteratur vidareutveckla sin förmåga att fungera målinriktat som talare, lyssnare, läsare och skribent i olika kommunikationsmiljöer kunna relatera sin språkkunskap till kunskapsnivå B2.2 samt kunna utvärdera och vidareutveckla sina språkkunskaper efter slutförda gymnasiestudier klara av också krävande studier och arbetsuppgifter på finska.

Bedömningen av den fördjupade kursen 8 i A-lärokursen, den fördjupade kursen 6 i B1-lärokursen och den fördjupade kursen 8 i den modersmålsinriktade lärokursen i det andra inhemska språket baserar sig på vitsordet i det prov i muntlig språkfärdighet som utarbetas av Utbildningsstyrelsen och på övriga bevis på kunskap som framkommit under kursen. Kurserna bedöms enligt skalan 4–10. Också det prov i muntlig språkfärdighet som hör till kursen bedöms enligt skalan 4–10. Över provet i muntlig språkfärdighet ges ett särskilt intyg som bilaga till gymnasiets avgångsbetyg.

De obligatoriska kurserna 1-6 och de nationella fördjupade kurserna 7-8 bedöms enligt skalan 4-10 i enlighet med gymnasieförordningen. De tillämpade kurserna bedöms antingen med siffror eller verbalt, d.v.s. med anteckningen godkänd/avlagd eller underkänd. Den kursvisa bedömningen baserar sig på ett kursprov, samt på eventuella övriga skriftliga och/eller muntliga prestationer i respektive kurs.

De fördjupade och skolvisa kurserna avslutas nödvändigtvis inte med ett skriftligt kursprov utan bedöms på basen av uppgifter som gjorts under kursen. Samtliga kurser i finska kan innefatta uppsatsskrivning, text- och hörförståelser, sammanfattningar, bokreferat, översättning, redogörelser, anföranden, diskussioner, grupp- och pararbeten, samt projekt.

En studerande kan med ämneslärarens lov och med vägande skäl avlägga en del av de obligatoriska kurserna genom självstudier, vilket betyder att den studerande studerar kursen på egen hand, utför eventuella uppgifter som hör till kursen, samt deltar i kursprovet i vanlig ordning. De fördjupade och skolvisa kurserna kan inte tenteras direkt. Om en studerande blir underkänd vid direkttentamen är hon/han tvungen att gå kursen

i normal ordning. En kurs som avläggs genom direkttentamen bör vara godkänd för att den skall räknas till kursprestationerna.

Studentexamen i finska baserar sig på de obligatoriska och fördjupade kurserna. Med tanke på vidare studier och arbetslivet är det i högsta grad motiverat att avlägga finska i studentexamen.

Obligatoriska kurser

A-lärokurs (FINA)

FINA1 Vardagsliv, närmiljö och hälsa

Under kursen bekantar sig den studerande med aktiviteter och situationer i vardagslivet och närmiljön. Hen repeterar och fördjupar i synnerhet sina kommunikativa färdigheter i all dagliga umgänges- och servicesituationer. Den studerande övar att uttrycka sig både muntligt och skriftligt till exempel om sin skol- och hemmiljö, matvanor, hälsa och fritidsintressen. I grammatiken repeteras och fördjupas finskans verblära och de grundläggande objektsreglerna.

FINA2 Natur och vetenskap

Under kursen övar man de kommunikativa färdigheterna genom diskussioner och presentationer och den studerande lär sig att dra nytta av självvärdering och kamratvärdering. Man behandlar teman som natur, miljö och vetenskap ur olika synvinklar, till exempel en hållbar utveckling, turism och rekreation. Den studerande läser några sak- och skönlitterära texter om kursens teman och fördjupar sitt ordförråd. I grammatiken repeteras och fördjupas nomenböjningen samt det viktigaste om subjekt och unipersonella uttryck.

FINA3 Teknik och konsumtion

Under kursen bekantar sig den studerande med och använder olika digitala verktyg. Man behandlar temaområdena teknik, konsumtion och handel. I grammatiken repeteras och fördjupas de olika infinitivformerna. Participformerna behandlas.

FINA4 Medierna och samhället

Under kursen lär sig den studerande att göra sammanfattningar samt presentera och diskutera olika medietexter som anknyter till det finska samhället. Man lägger vikt vid hur medierna uttrycker sig i sakfrågor, till exempel om politik, forskning och aktuella händelser i världen. I grammatiken behandlas finskans satsmotsvarigheter så att de studerande förstår dem och själva kan använda dem.

FINA5 Utbildning och arbetsliv

Under kursen lär sig den studerande att tolka och producera olika slags texter i anslutning till kursens ämnesområden. Kursen behandlar teman som utbildning, yrken och näringsliv ur både samhällets och den studerandes synvinkel. I grammatiken behandlas objektet mera ingående och adverbial, i synnerhet tids- och platsadverbial.

FINA6 Finsk kultur och litteratur

Under kursen utvecklar och fördjupar de studerande sin multilitteracitet och kännedomen om finsk kultur och litteratur ur de ungas synvinkel. Den studerande läser åtminstone ett skönlitterärt verk och presenterar det muntligt eller skriftligt. Den studerande bekantar sig med några finska konstnärer, författare och kompositörer. I skriftliga uppgifter poängteras skillnaderna mellan olika genrer. I grammatiken behandlas olika attribut, speciellt med tanke på svenskans prepositionsuttryck.

Nationella fördjupade kurser

Nationella fördjupade kurser

Under de fördjupade kurserna vidareutvecklar den studerande sin förmåga att använda finska språket för olika ändamål. Hen övar sig att analysera, tolka och producera texter både individuellt och i grupp. Repetitionsövningar utgående från de studerandes behov ingår i kurserna. Under kurserna kan man i form av en skriftlig eller muntlig produktion integrera studierna i finska med övriga studier.

FINA7 Kommunicera i skrift

Under kursen fördjupas förmågan att tolka och producera finska texter i olika slag av skriftliga kommunikationssituationer och för olika slag av mottagare. Man analyserar och producerar både faktatexter och fiktiva texter samt texter inom olika genrer, såsom berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande och argumenterande texter. Även förmågan att återge och översätta olika texter till och från finska övas. Vid behov kan grundläggande strukturer repeteras. Kursen kan inte avläggas via självstudier.

FINA8 Kommunicera i tal

Under kursen lär sig den studerande att tala och uppträda på finska i olika formella och informella situationer. Den studerande lär sig att uttrycka sig fritt, göra frågeställningar, referera, diskutera, beskriva, intervjua, argumentera och hålla olika anföranden. Den studerande kan utnyttja digitala verktyg vid muntlig framställning.

Kursen kan inte avläggas via självstudier.

Skolvisa kurser

FINA 9 Muntlig kommunikation på finska

Kursen är en muntlig kurs för de studerande som önskar förkovra sig i finska. Studerandena lär sig kommunicera på finska i olika situationer. Under kursens lopp strävar vi till att på det lokala planet samarbeta med bl.a. Kiilan koulu och Karjaan lukio, men även andra finskspråkiga skolor, föreningar och aktörer kan fungera som samarbetsparter. Under kursen strävar vi efter att behandla olika teman och utnyttja olika arbetsmetoder och sociala medier. Vi strävar efter att lyfta fram tvåspråkigheten på det lokala planet.

FINA10/FIM10 Svenska-finska-svenska i praktiken

Kursen är en övningskurs i finsk-svensk översättning. Studerandena utvecklar sin förmåga att förstå skriven finska och att översätta finsk text till idiomatisk svenska. Studerandena fördjupar sin kännedom om skillnaderna i finskans och svenskans grammatiska och semantiska struktur. Översättning från svenska till finska förekommer även. I kursen kan även ingå studiebesök eller gästföreläsning. Kursen hänför sig till både modersmåls- och finskundervisningen.

FINA11/FIM11 TOKI Toinen kotimainen kieli

Kursen är ett redan etablerat samarbetsprojekt mellan Karis-Billnäs gymnasium och Mikkelin lukio. Även andra finskspråkiga gymnasier kan fungera som vänskolor. Målet är att utöka och utveckla kunskaperna i och intresset för det andra inhemska språket. Kursen kulminerar i ett besök i Mikkelin lukio. KBG agerar även värd då studerande och lärare från Mikkelin lukio besöker Raseborg.

De skolvisa kurserna 9-11 kan inte genomföras som självstudier och de bedöms med godkänd/underkänd.

B-lärokurs (FINB)

FINB11 Vardagsliv, närmiljö och hälsa

Under kursen lär sig den studerande förstå och använda finska i olika situationer som kan uppstå i vardagen. Den studerande lär sig att muntligt och i kortare text berätta om sig själv, sin hälsa, sina fritidsintressen och sin närmiljö. I grammatiken behandlas de mest grundläggande delarna av verb böjningen i aktiv och passiv, objektsreglerna samt unipersonella uttryck.

FINB12 Natur och vetenskap

Under kursen bekantar sig den studerande med platser, sevärdheter och naturen i olika delar av Finland, samt betydelsen av hållbar utveckling.

Den studerande lär sig presentera sin hemort, berätta om reseupplevelser och söka information på finska i samband med reseplanering. I grammatiken behandlas de mest grundläggande delarna av nomenböjningen.

FINB13 Teknik och konsumtion

Under kursen bekantar sig den studerande med teknik, konsumtion och trafik ur användar- och miljösynvinkel. Den studerande håller teknikrelaterade presentationer och bekantar sig med bruksanvisningar. I grammatiken behandlas användningen av de vanligaste participerna i finskan och de mest grundläggande infinitiverna.

FINB14 Samhälle, kultur och medier

Under kursen bekantar sig den studerande med kortare texter och inslag som berör samhället och det finska kulturlivet och lär sig att diskutera innehållet i dem. I grammatiken lär sig de studerande förstå finskans mest förekommande satsmotsvarigheter, så att de kan omskriva dem samt översätta dem till svenska.

FINB15 Utbildning och arbetsliv

Under kursen övar sig den studerande i att berätta om sina studier och framtidsplaner. Den studerande bekantar sig även med artiklar och webbsidor som berör studier och yrkesliv. Den studerande övar intervju-situationer och skriver enkla ansökningar. Grammatiken som behandlats i de tidigare kurserna fördjupas. Därtill behandlas pris- och tidsuttryck samt rektion.

Nationella fördjupade kurser

Under de fördjupade kurserna vidareutvecklar den studerande sin förmåga att använda finska språket för olika ändamål. Hen övar sig att tolka och producera texter både individuellt och i grupp. Repetitionsövningar utgående från de studerandes behov ingår i kurserna. Under kurserna kan man i form av en skriftlig eller muntlig produktion integrera studierna i finska med övriga studier.

FINB16 Kommunicera i tal

Under kursen får den studerande öva sig att förstå talad finska i olika sammanhang samt att tala och uppträda på finska i olika situationer. Den studerande uppmuntras till att våga prata finska och lär sig diskutera, beskriva, referera, hålla kortare anföranden samt ställa och besvara frågor på finska. Samtidigt repeteras finskans basordförråd och grundläggande strukturer.

FINB17 Kommunicera i skrift

Under kursen övar den studerande sin skrivförmåga genom att skriva

kortare texter för olika ändamål. Man analyserar och producerar både faktatexter och fiktiva texter samt texter inom olika genrer, såsom berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande och ställningstagande texter. Även förmågan att återge och översätta olika slag av texter övas, i huvudsak från finska till svenska. Samtidigt repeteras finskans basordförråd och grundläggande strukturer

Skolvisa kurser

FINB18 Muntlig kommunikation på finska (FINA 9)

Kursen är en muntlig kurs för de studerande som önskar förkovra sig i finska. Studerandena lär sig kommunicera på finska i olika situationer. Under kursens lopp strävar vi till att på det lokala planet samarbeta med bl.a. Kiilan koulu och Karjaan lukio, men även andra finskspråkiga skolor, föreningar och aktörer kan fungera som samarbetsparter. Under kursen strävar vi efter att behandla olika teman och utnyttja olika arbetsmetoder och sociala medier. Vi strävar efter att lyfta fram tvåspråkigheten på det lokala planet.

FINB19 Svenska-finska-svenska i praktiken (FINA/FIM 10)

Kursen är en övningskurs i finsk-svensk översättning. Studerandena utvecklar sin förmåga att förstå skriven finska och att översätta finsk text till idiomatisk svenska. Studerandena fördjupar sin kännedom om skillnaderna i finskans och svenskans grammatiska och semantiska struktur. Översättning från svenska till finska förekommer även. I kursen kan även ingå studiebesök eller gästföreläsning. Kursen hänför sig till både modersmåls- och finskundervisningen.

FINB10 TOKI Toinen kotimainen kieli (FINA/FIM 11)

Kursen är ett redan etablerat samarbetsprojekt mellan Karis-Billnäs gymnasium och Mikkelin lukio. Även andra finskspråkiga gymnasier kan fungera som vänskolor. Målet är att utöka och utveckla kunskaperna i och intresset för det andra inhemska språket. Kursen kulminerar i ett besök i Mikkelin lukio. KBG agerar även värd då studerande och lärare från Mikkelin lukio besöker Raseborg.

De skolvisa kurserna 8-10 kan inte genomföras som självstudier och de bedöms med godkänd/underkänd.

Modersmålsinriktad lärokurs (FIM)

FIM1 Vardagsliv, närmiljö och hälsa

Under kursen fördjupas den studerandes förmåga att uttrycka sig nyanserat och korrekt i olika sammanhang, med utgångspunkt i kursens

teman och med speciell uppmärksamhet på skillnader mellan det talade och det skrivna språket. Skillnader i spontant talspråk, slang, dialekter och standardfinska behandlas. Den studerande förbereder och håller korta muntliga anföranden. I litteraturen behandlas och analyseras noveller och annan skönlitteratur. I grammatiken behandlas verbläran, objektet, subjektets och predikatets kongruens och unipersonella uttryck.

FIM2 Natur och vetenskap

Under kursen behandlas olika slag av texter, också skönlitterära, om natur, miljö, vetenskap och hållbar utveckling både muntligt och skriftligt. Ordförrådet inom kursens teman fördjupas. Den studerande förbereder och håller en längre projektpresentation och lär sig utvärdera sin egen och andras presentationer.

I grammatiken behandlas nomenböjningen.

FIM3 Teknik och konsumtion

Under kursen bekantar sig den studerande med genrer som kombinerar bild, ljud och skriftlig och muntlig text. Man använder sig av texter som behandlar konsumtion, handel, teknik och informationsteknik och bearbetar dem både muntligt och skriftligt, till exempel med hjälp av digitala verktyg. Lämplig skönlitteratur läses och diskuteras till exempel i ett digitalt forum. I grammatiken behandlas infinitiver och participier.

FIM4 Medierna och samhället

Under kursen producerar den studerande texter som anknyter till kursens teman och uppmärksamhet fästs i synnerhet vid texternas disposition, styckeindelning, variation och sätt att skapa sammanhang. Man bekantar sig med medietexter om aktuella händelser och texternas stil och uppbyggnad behandlas. Skönlitteratur läses och används som underlag för medietexter. I grammatiken behandlas satsmotsvarigheter och interpunktion.

FIM5 Utbildning och arbetsliv

Under kursen fördjupar den studerande sina färdigheter att producera olika texter som anknyter till kursens temaområden och lär sig förbereda sig för arbetsintervjuer. Man arbetar med texter som behandlar utbildning och yrkes- och näringsliv. Översättning till och från finska övas för att belysa skillnader mellan språken. Sammandrag övas på båda språken. I grammatiken behandlas attribut och adverbial, rektionsfrågor och finskans motsvarigheter till svenskans prepositionsattribut.

FIM6 Finsk kultur och litteratur

Under kursen breddar och fördjupar den studerande sin multilitteracitet och sin kännedom om finsk kultur och litteratur. Den studerande fördjupar även sin kunskap om språkets estetiska funktion och kulturella betydelse. Ett skönlitterärt verk läses och analyseras. Förmågan att skriva

stärks genom att man övar sig i att producera olika slag av texter.

Nationella fördjupade kurser

Under de fördjupade kurserna fördjupar den studerande sin förmåga att använda finska språket för olika ändamål. Hen övar sig att tolka och producera texter både individuellt och i grupp. Repetitionsövningar utgående från de studerandes behov ingår i kurserna. Under kurserna kan man i form av en skriftlig eller muntlig produktion integrera studierna i finska med övriga studier.

FIM7 Kommunicera i skrift

Under kursen fördjupas färdigheterna i textproduktion och förmågan att kritiskt läsa och tolka finska texter i olika slag av skriftliga kommunikationssituationer och för olika slag av mottagare. Man analyserar och producerar både fakta och fiktiva texter samt texter inom olika genrer, såsom berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande och ställningstagande texter. Den studerande ges möjlighet att enligt behov och önskemål producera olika digitala texter. Vid behov kan centrala strukturer repeteras.

Kursen kan inte avläggas via självstudier.

FIM8 Kommunicera i tal

Under kursen fördjupar den studerande sin förmåga att tala och uppträda på finska i både formella och informella kommunikationssituationer. Den studerande utvecklar sina färdigheter att uttrycka sig individuellt och att i grupp diskutera aktuella samhällsfenomen och sådant som hör till allmänbildningen. Argumentationsteknik övas.

Kursen kan inte avläggas via självstudier.

Skolvisa kurser

FIM9 Suomi äidinkielenä : ainekirjoitusta

Kursen är en specialkurs i skrivning och språkriktighet. Under kursen tränas bl.a. uppsatsskrivning, men även språkriktighet och rättskrivningsregler behandlas. Kursen är avsedd främst för tvåspråkiga studeranden som i studentexamen har för avsikt att avlägga modersmålsprovet i finska. Kursen är en samarbetskurs med Karjaan lukio. Motsvarar ÄI8 på Karjaan lukio.

Kursen kan inte tenteras. Diskutera med studiehandledaren och ämnesläraren innan genomförandet.

FIM10 Svenska-finska-svenska i praktiken (FINA/FIM 10)

Kursen är en övningskurs i finsk-svensk översättning. Studerandena utvecklar sin förmåga att förstå skriven finska och att översätta finsk text till idiomatisk svenska. Studerandena fördjupar sin kännedom om

skillnaderna i finskans och svenskans grammatiska och semantiska struktur. Översättning från svenska till finska förekommer även. I kursen kan även ingå studiebesök eller gästföreläsning. Kursen hänför sig till både modersmåls- och finskundervisningen.

FIM11 TOKI Toinen kotimainen kieli (FINA11)

Kursen är ett redan etablerat samarbetsprojekt mellan Karis-Billnäs gymnasium och Mikkelin lukio. Även andra finskspråkiga gymnasier kan fungera som vänskolor. Målet är att utöka och utveckla kunskaperna i och intresset för det andra inhemska språket. Kursen kulminerar i ett besök i Mikkelin lukio. KBG agerar även värd då studerande och lärare från Mikkelin lukio besöker Raseborg.

De skolvisa kurserna 9-10 kan inte genomföras som självstudier och de bedöms med godkänd/underkänd. Studeranden som i studentexamen har för avsikt att avlägga modersmålsprovet i finska. Kursen är en samarbetskurs med Karjaan lukio och går under höstterminen (motsvarar Ä19 på Karjaan lukio)

Kursen kan inte tenteras.

FIM10 Svenska-finska-svenska i praktiken (FINA/FIM 10)

Kursen är en övningskurs i finsk-svensk översättning. Studerandena utvecklar sin förmåga att förstå skriven finska och att översätta finsk text till idiomatisk svenska. Studerandena fördjupar sin kännedom om skillnaderna i finskans och svenskans grammatiska och semantiska struktur. Översättning från svenska till finska förekommer även. I kursen kan även ingå studiebesök eller gästföreläsning. Kursen hänför sig till både modersmåls- och finskundervisningen.

FIM11 TOKI Toinen kotimainen kieli (FINA11)

Kursen är ett redan etablerat samarbetsprojekt mellan Karis-Billnäs gymnasium och Mikkelin lukio. Även andra finskspråkiga gymnasier kan fungera som vänskolor. Målet är att utöka och utveckla kunskaperna i och intresset för det andra inhemska språket. Kursen kulminerar i ett besök i Mikkelin lukio. KBG agerar även värd då studerande och lärare från Mikkelin lukio besöker Raseborg.

De skolvisa kurserna 9-10 kan inte genomföras som självstudier och de bedöms med godkänd/underkänd.

Engelska (EN)

Kontakterna mellan folk i olika länder ökar oavbrutet, liksom också kravet på god kommunikationsförmåga och förståelse mellan folk och nationer. Samtidigt stärks engelskans ställning som världsspråk och i stora delar av Europa uppfattas förmågan att förstå och kunna uttrycka sig obehindrat på engelska som något av en självklarhet. Inom många sektorer i samhället är goda kunskaper i engelska t.o.m. en förutsättning för effektiv verksamhet i dagens globaliserade värld. Man behöver med andra ord dels kunna tillägna sig information och kunskaper på engelska, men också kunna kommunicera på engelska i tal och skrift, såväl inom ramen för fortsatta studier som senare i arbetslivet.

De specifika målen för undervisningen i A-lärokursen i engelska är att den studerande ska

- utvecklas som språkbrukare i engelska och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld i såväl lokala och nationella som europeiska och globala sammanhang
- förstå engelskans betydelse och roll som internationellt kommunikationsspråk
- kunna bedöma huruvida de egna kunskaperna är tillräckliga för fortsatta studier
- kunna planera sina språkstudier för framtida behov, såsom arbetsliv och internationell verksamhet
- få erfarenheter av att läsa, tolka och behandla längre texter på engelska

Lärokursen i engelska består av sex obligatoriska kurser (EN 1-6), två nationella fördjupade kurser (EN 7, EN 8), två skolvisa kurser (EN 9, EN 11)

De obligatoriska kurserna avläggs i regel i nummerordning, dvs. kurserna 1-3 under det första studieåret och kurserna 4-6 under det andra studieåret. (Avvikelser kan göras i undantagsfall.) Kurs 11 kan väljas under det första eller det andra studieåret. Kurserna 7-9 väljs under det tredje studieåret och förbereder mera specifikt för studentprovet i engelska. Kurs 8 är en muntlig kurs som dessutom syftar till att stärka de studerandes vilja och förmåga att uttrycka sig muntligt i diverse olika situationer och för olika ändamål. Avläggande av kurs 8 förutsätter deltagande i det nationella muntliga slutprovet i engelska.

Kurserna omfattar bl.a. textbehandling, text- och hörförståelseövningar samt olika slag av muntliga och skriftliga övningar, presentationer och projektarbeten i enlighet med mål och tyngdpunktsområden för ifrågavarande kurs. De obligatoriska kurserna avslutas med ett kursprov som ligger till grund för kursbedömningen. Även i kurserna 7 och 9 kan någon form av kursprov ingå. Utöver kursprovet baseras bedömningen på diverse muntliga och/eller skriftliga prestationer. I alla kurser beaktas

dessutom visad aktivitet och intresse för ämnet.

Direkttentamen av kurserna rekommenderas inte, men tillåts i enskilda fall när det gäller kurserna 1-6.

Studentexamensprovet i engelska baserar sig på de obligatoriska och fördjupade kurserna. Som komplettering till studentprovet kan man även avlägga ett muntligt slutprov för att påvisa sina muntliga färdigheter. Detta genomförs inom ramen för kurs 8 (se ovan). Det muntliga slutprovet är avsett för abiturienter och anordnas under period två eller tre. Provet är landsomfattande (gemensam provbank) och genomförs enligt utbildningsstyrelsens direktiv.

Obligatoriska kurser

EN1 Engelskan och min värld

Den studerandes kunskaper inom språkets olika delområden kartläggs. Den studerande analyserar sin egen språkutveckling gällande muntliga och skriftliga färdigheter och utvärderar sina lärstrategier för språkstudier, ställer upp mål för studierna i engelska och hittar sätt att utveckla sina kunskaper både individuellt och i grupp. Under kursen reflekterar man kring den språkliga mångfalden i världen, engelskan som globalt fenomen samt språkkunskap som redskap för att utveckla den kulturella kompetensen. Kursens teman och situationer anknyter till studielivet, den ungas livsmiljö och behov av språkkunskap.

EN2 Människans sociala nätverk

Under kursen övar den studerande att med hjälp av olika medier delta i olika kommunikationssituationer av varierande språklig och kulturell svårighetsgrad, också i en internationell kontext. Den studerande fördjupar sin förmåga att diskutera aktivt och lyssna på andra. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser. Mångsidiga strategier utvecklas för olika kommunikationssituationer. Under kursen behandlas teman som anknyter till mänskliga relationer och i samband med dem även psykiskt, fysiskt och socialt välbefinnande. Man reflekterar också över teknologins och digitaliseringens betydelse för kommunikation och välbefinnande.

EN3 Kulturella fenomen

Under kursen fördjupas och utvecklas den studerandes multilitteracitet. Den studerande producerar texter inom olika genrer med betoning på de språkliga drag som kännetecknar genren. Kursens teman utgår från olika kulturella fenomen, engelskspråkiga medier och kreativ verksamhet.

EN4 Samhället och omvärlden

Under kursen utvecklar den studerande sin förmåga att söka information och läsa kritiskt samt övar sig att aktivt använda engelska. Man bekantar sig med olika debatter om samhällsliga fenomen, och fokuserar i synnerhet på hur man kan påverka som aktiv medborgare. Under kursen reflekterar man även över individens och gruppens ansvar och möjligheter att påverka i medborgarsamhället, till exempel då det gäller människorättsfrågor

EN5 Vetenskap och framtid

Kursen fördjupar den studerandes förmåga att tolka och producera texter samt den studerandes kompetens att söka information om för hen intressanta kunskaps- och vetenskapsområden. De studerande övar sin förmåga att dela med sig av synpunkter som grundar sig på egna kunskaper eller åsikter. De reflekterar kring olika framtidsvisioner, i synnerhet i ett teknologi- och digitaliseringsperspektiv, samt över engelskans ställning som internationellt språk inom vetenskap och teknik. Temana väljs från olika fack- och vetenskapsområden

EN6 Studier, arbete och ekonomi

Kursen fördjupar den studerandes förståelse för språkkunskap som ett socialt kapital och en färdighet för arbetslivet. Den studerande bekantar sig med textgenrer som kan komma till nytta i eventuella fortsatta studier eller i arbetslivet. Under kursen överväger och diskuterar den studerande planer för fortsatta studier, karriär och arbete även i en internationell kontext. Under kursen behandlas ekonomiska frågor som är relevanta för den unga som står på tröskeln till arbetslivet samt ekonomiska företeelser i ett större perspektiv.

Nationella fördjupade kurser

EN7 Hållbar livsstil

Under kursen fördjupar den studerande sin förmåga att tolka och producera engelska i olika skriftliga kommunikationssituationer och för olika slag av mottagare. Den studerande analyserar eller producerar texter inom olika genrer, såsom fiktiva och icke-fiktiva, berättande, beskrivande, reflekterande, instruerande eller ställningstagande texter. Man fortsätter behandla de obligatoriska kursernas teman ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbarhetsperspektiv med beaktande av de studerandes behov eller intressen.

Repetitionsövningar utgående från de studerandes behov ingår i kursen.

EN8 Muntlig kommunikation och påverkan

Under kursen fördjupar den studerande sin förmåga att producera muntlig engelska, förstå talad engelska och bygga upp en dialog. Hen

stärker sin förmåga att tala flytande och övar muntlig produktion som förutsätter förberedelse. Övningarna inkluderar bl.a gruppdiskussioner, debatter, föredrag, referat, tal och andra muntliga anföranden samt hörförståelseövningar. Teman som behandlats i de obligatoriska kurserna repeteras eller kompletteras enligt de studerandes behov.

De enskilda prestationerna bedöms kontinuerligt under kursens gång. För godkänd kurs krävs närvaro och aktivitet under hela kursen samt deltagande i det nationella muntliga provet i engelska.

Max deltagarantal: 16

Skolvisa kurser

EN9 Världen idag

Målen för kursen är att den studerande skall utvidga och fördjupa sina kunskaper (främst ordförrådet) samt sina färdigheter att använda det engelska språket på ett mångsidigt och varierande sätt. I kursen ingår språkligt mer krävande texter som behandlar bl.a. Finland idag, studiefrågor, trender i dagens samhälle samt aktuella världshändelser. Därutöver behandlas en del provtyper som förekommer i studentprovet i engelska. Syftet är att ge den studerande möjligast goda förutsättningar att avlägga studentprovet med så bra resultat som möjligt.

EN10 KAVAREX (Karis-Varese Exchange)

Närmare information om Kavarex finns under Projekt.

EN11 Kultur och kommunikation

Under kursen behandlas olika kulturella teman inom t.ex. musik, litteratur och film från främst engelskspråkiga länder. Tonvikten läggs vid muntlig kommunikation. Den studerande får öva sig i att diskutera, presentera fakta samt framföra och motivera sin åsikt. Kursen är avsedd för första och andra årets studerande.

Valfria fördjupade kurser i tyska och franska

Goda språkkunskaper öppnar många spännande dörrar och är en självklar del av en god allmänbildning. Gymnasiets valfria fördjupade kurser i tyska och franska ger en god grund för högskolestudier och för arbetslivet. Kurserna B3 1 och 2 är avsedda för nybörjare. Nybörjartyska/franska erbjuds varje läsår. Studentexamen i tyska och franska baserar sig på kurserna B3 1-2 och B2 1-8.

Kurserna bör läsas i ordningsföljd men vid behov kan avvikelser godkännas. En enskild kurs kan avläggas självständigt om goda skäl föreligger. Det förutsätts dock att man är närvarande på kurserna eftersom stor vikt läggs vid den muntliga aktiviteten. I varje kurs ges de studerande tillfälle att lyssna, läsa, tala och skriva för olika ändamål beroende på kursens karaktär och prioriteringar. Det exakta kursinnehållet är beroende av de läroböcker som står till buds.

Bedömningen av de studerandes muntliga och skriftliga färdigheter sker enligt de enskilda kursernas tyngdpunkter och prioriteringar. Varje kurs avslutas med någon form av kursprov. I så gott som alla kurser ingår hör- och textförståelseövningar och /eller prov samt uppsatser.

Främmande språk, B3-lärokurs

Genom språkstudier utvecklar den studerande en förståelse och tolerans mot andra människor, men också en större insikt om sig själv, sin identitet och sin kultur. Kulturkännedomen ska inte enbart visa på skillnader mellan människor från olika länder, utan också hjälpa studerande att inse likheter mellan oss.

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i B3-lärokursen i främmande språk är att den studerande ska

- få lust och vilja att utöka sin språkliga repertoar
- utvecklas som språkbrukare i målspråket och som aktör i en kulturellt mångskiftande värld i såväl nationella och europeiska som globala sammanhang
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå A2.1 (övriga språk) eller B1.1/A2.2 (engelska) i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling, utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklats och vidareutveckla dem.

Nationella fördjupade kurser

Under de första kurserna ska tyngdpunkten ligga på muntliga kommunikationssituationer och enkla skriftliga övningar som på ett naturligt sätt anknyter till dem. Också hörförståelse övas. Andelen skriftliga övningar ska småningom öka men muntlig kommunikation övas fortsättningsvis under alla kurser. Det centrala är att utveckla grundläggande språkfärdighet som behövs i vardagen. I mån av möjlighet reserveras tid för att behandla gemensamt överenskomna eller aktuella teman. Den studerandes multilitteracitet kan utvecklas under alla kurser genom att behandla litteratur, film, musik, teater, bildkonst eller medier. Olika textgenrer ska introduceras. Ämnesintegrerad undervisning kan ingå i de olika kurserna. Strukturer behandlas, övas och repeteras på ett flexibelt sätt i samband med lämpliga teman. Det är viktigt att från början fästa vikt vid ett gott uttal.

1. Vi bekantar oss med varandra och det nya språket

Under kursen får den studerande en bild av målspråkets ställning i världen och i förhållande till de språk hen behärskar eller har studerat tidigare. Den studerande övar sig att kommunicera i vardagliga situationer och att använda lämpliga kommunikationsstrategier samt lär sig de viktigaste artighetsfraserna.

2. På resa i världen

Under kursen övar sig den studerande att klara sig i olika sociala situationer som anknyter till resande och uträttande av vardagliga ärenden. Den studerande utvecklar användningen av kompensationsstrategier och andra kommunikationsstrategier.

OBS! Efter denna kurs väljer du TY B 2 1 för att fortsätta dina studier i tyska

Främmande språk, B2-lärokurs

Mål för undervisningen

De specifika målen för undervisningen i B2-lärokursen i främmande språk är att den studerande ska

- få lust och vilja att utöka sin språkliga repertoar
- utvecklas som språkbrukare i målspråket och som aktör i en kultur eller mångskiftande värld i såväl nationella och europeiska som globala sammanhang
- kunna ställa sin språkkunskap i relation till nivå A2.2 (övriga språk) eller B1.1 (engelska) i nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling, utvärdera hur de egna färdigheterna utvecklats och vidareutveckla dem.

Nationella fördjupade kurser

Under de första kurserna ska tyngdpunkten ligga på muntliga kommunikationssituationer och enkla skriftliga övningar som på ett naturligt sätt anknyter till dem. Också hörförståelse övas. Andelen skriftliga övningar ska småningom öka men muntlig kommunikation övas fortsättningsvis under alla kurser. Det centrala är att utveckla grundläggande språkfärdighet som behövs i vardagen. I mån av möjlighet reserveras tid för att behandla gemensamt överenskomna eller aktuella teman. Den studerandes multilitteracitet kan utvecklas under alla kurser genom att behandla litteratur, film, musik, teater, bildkonst eller medier. Olika textgenrer ska introduceras. Ämnesintegrerad undervisning kan ingå i de olika kurserna. Strukturer behandlas, övas och repeteras på ett flexibelt sätt i samband med lämpliga teman. Det är viktigt att från början fästa vikt vid ett gott uttal.

Av temaområdena ingår kulturkompetens och internationalism i samtliga kurser.

1. Viktiga frågor i livet och vardagen

Under kursen reflekterar den studerande över målspråkets betydelse i hans eget liv, nu och i framtiden. Den studerandes kunskaper i målspråket kartläggs. Den studerande analyserar och utvärderar sina färdigheter för språkstudier, ställer upp mål för sitt språklärande och hittar sätt att utveckla sina kunskaper individuellt och i grupp. De kommunikativa färdigheterna utvecklas med hjälp av olika medier. Under kursen behandlas teman och situationer som anknyter till de ungas dagliga liv, mänskliga relationer och nätverk, intressen, fritid och hobbyer.

2. Liv och levnadssätt

Under kursen fästs uppmärksamhet vid olika sociala koder och deras eventuella skillnader i kommunikation. Skriftlig kommunikation övas i någon mån. Kursens teman är interkulturell kommunikation och kulturmöten i Finland och utomlands.

3. Välbefinnande och omsorg

Under kursen lär sig den studerande att med hjälp av olika medier diskutera och lyssna på andra i olika kommunikationssituationer. Hen utvecklar sin förmåga att formulera åsikter och tillsammans diskutera betydelser i frågor som gäller vardagslivet. Den studerande bekantar sig med olika texter om välbefinnande, mänskliga relationer och livsskeden samt övar sig att diskutera frågor i anknytning till dem. Den studerande reflekterar också över vilka förändringar teknologin och digitaliseringen har inneburit för kommunikation och välbefinnande. Temaområdena välbefinnande och trygghet samt teknologi och samhälle ingår i kursen.

4. Kultur och medier

Kursen stärker den studerandes multilitteracitet. Den studerande lär känna aktuella och ur de ungas synvinkel intressanta kulturella fenomen och medier inom målspråkets språkområde eller -områden. Temaområdet medier och multilitteracitet ingår i kursen.

5. Studier, arbete och framtid

Under kursen fästs vikt vid att kommunikationen är kulturellt lämplig. Kursens teman är skola, fortsatta studier och arbetsliv samt de ungas framtidsplaner. Temaområdet aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv ingår i kursen.

6. Vår gemensamma jord

Under kursen fortsätter man att öva sig i interaktion och repeterar språkkunskapen utgående från de studerandes behov. Den studerande bekantar sig med möjligheterna att delta i internationellt samarbete. Kursens teman ska anknyta till naturen, olika boendemiljöer och hållbar livsstil. Temaområdet hållbar livsstil och globalt ansvar ingår i kursen.

7. Internationell verksamhet

Under kursen använder den studerande sin språkkunskap och stärker förståelsen för olika kulturer genom att lära känna eller delta i internationellt samarbete, volontärarbete eller arbetslivet, vid behov med hjälp av fjärruppkoppling. De språkliga målen bestäms på basis av kursinnehållet. De studerande rapporterar om eventuellt deltagande i internationell verksamhet på gemensamt överenskommet sätt. Temaområdena aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv samt teknologi och samhälle ingår i kursen.

8. Muntlig och skriftlig kommunikation

Kursen stärker den studerandes förmåga att producera text som behövs i olika kommunikationssituationer. Den studerande övar sig att producera och tolka olika textgenrer. Teman som behandlats tidigare repeteras eller kompletteras enligt de studerandes behov.

Skolvisa kurser:

T9. Förberedelse inför studentexamen

Kursen förbereder studerande för studentexamensprovet i tyska/franska. Under kursens gång tränas de delområden som studentprovet består av. Tidigare strukturer och vokabulär repeteras. Kursen ordnas antingen i form av närstudier eller som nätkurs.

Lång matematik (MAA)

På grund av matematikens ställning i vår kultur behöver vi kompetens att förstå, använda och producera information i matematisk form. Syftet med undervisningen i matematik är att introducera matematikens grundidéer och strukturer samt modeller för matematiskt tänkande för de studerande.

Den långa lärokursen i matematik ger de studerande färdigheter som behövs i yrkesstudier och högskolestudier inom naturvetenskapliga och tekniska branscher. Dessutom har man nytta av lång matematik inom t.ex. farmaci, medicinska, ekonomiska och samhällsvetenskapliga studier samt inom militärutbildning och agrikulturstudier.

Bedömningen ska vara mångsidig och återkopplingen sporrande. Den ska hjälpa de studerande att utveckla sitt matematiska tänkande och självförtroende och hålla uppe och stärka deras studiemotivation. I kursvitsordet inverkar kursprovet, utförda hemuppgifter samt aktivitet på lektionerna.

Studentexamen i lång matematik baserar sig på de riksomfattande kurserna 1 – 13. Kurserna 1-10 är obligatoriska. Den valbara fördjupade kursen 11 kan väljas före det tredje läsåret. Kurs 12 och 13 kan däremot väljas först efter de obligatoriska kurserna. Den skolvisa kursen 14 förbereder för studentexamen och rekommenderas som sista kurs i lång matematik. Den skolvisa kursen 18 kan väljas under det andra eller tredje läsåret.

Kurserna i lång matematik erbjuds endast en gång/år. Enskilda underkända kurser hindrar dig inte att delta i följande kurs i lång matematik. De allmänna reglerna för antalet underkända vitsord i lärokursen samt studiestopp i ämnet gäller även i matematik. Direktentering av kurserna i matematik är tillåten. Villkoren för direkttentamen bestäms av ämnesläraren.

Byte av lärokurs: Vid byte av lärokurs ersätter kurser i den långa lärokursen kurser i den korta som följer: MAA2 > MAB2, MAA3 > MAB3, MAA6 > MAB7, MAA8 > MAB4 och MAA10 > MAB5. Med tanke på kursvalen borde beslutet om bytet fattas senast efter 1 ½ års studier. Diskutera dock med både din matematiklärare och studiehandledaren innan du fattar ditt beslut.

Godkända kurser i lång matematik ersätter kurserna i kort matematik enligt mönstret ovan. De godkända kurser i lång matematik som inte har en motsvarighet i kort matematik räknas in i de 75 kurser som utgör beräkningsgrunden för avklarade gymnasiestudier. Dessa kurser ersätts

enligt följande mönster: MAA4 > MAB10, MAA5 > MAB11, MAA7 > MAB12, MAA9 > MAB13.

Underkända kurser i lång matematik ersätter inte kurser i kort matematik. Du kan försöka få kursen godkänd vid omtentamen eller gå om motsvarande kurs i kort matematik.

Obligatoriska kurser

MAY 1 Tal och talföljder

Kursens centrala innehåll består av reella tal, grundläggande räknesätt och procenträkning samt funktioner och tolkning av funktionsgrafer. Grundläggande begrepp och räknesätt för talföljder och logaritmer samt potensräkning behandlas under kursen. Kursen är en gemensam kurs för alla studerande oberoende av vilkendera inriktning (lång/kort matematik) man väljer i de följande kurserna

MAA 2 Polynomfunktioner och polynomekvationer

Kursens centrala innehåll är polynomfunktioner, polynomekvationer samt polynomlikheter. Utöver dessa helheter ingår kvadrerings- och konjugatreglerna samt faktorisering av polynom av andra graden i kursen.

MAA 3 Geometri

Kursens centrala innehåll är likformighet hos figurer och kroppar, sinus-satsen och cosinussatsen, geometrin för cirkeln och dess delar samt räta linjer i anknytning till cirkeln. Även beräkning av längder, vinklar, areor och volymer i anknytning till figurer och o kroppar ingår i kursen.

MAA 4 Vektorer

Kursens centrala innehåll är vektorernas grundläggande egenskaper, d v s addition och subtraktion av vektorer samt multiplikation av en vektor med en skalär, skalärprodukten av vektorer i ett koordinatsystem och lösning av ekvationssystem. Även räta linjer och plan i rymden ingår i kursen.

MAA 5 Analytisk geometri

Kursens centrala innehåll är ekvationer för olika punktmängder d v s ekvationer för räta linjer, cirklar och parabler. Lösning av ekvationer och olikheter som innehåller absolutbelopp ingår i kursen. Även uppgifter där man bestämmer avståndet från en punkt till en linje ingår i kursen. Räknare och matematiska dataprogram utnyttjas som hjälpmedel.

MAA 6 Derivatan

Kursens centrala innehåll består av rationella ekvationer och olikheter samt gränsvärden, kontinuitet och derivator. Under kursen deriveras

polynomfunktioner och funktioner som är produkter och kvoter av polynomfunktioner. Man undersöker förloppet hos en polynomfunktion och bestämmer dess extremvärden. Räknare och matematiska dataprogram utnyttjas som hjälpmedel.

MAA 7 Trigonometriska funktioner

Kursens centrala innehåll består av lösning av trigonometriska ekvationer, derivering av sammansatta funktioner samt derivering av trigonometriska funktioner. Under kursen undersöks trigonometriska funktioner med hjälp av symmetrier i enhetscirkeln. Enhetscirkeln kräver inläring av begreppet radian och riktad vinkel. Med räknare och andra hjälpmedel studeras trigonometriska funktioners symmetriska och periodiska egenskaper.

MAA 8 Rot- och logaritmfunktioner

Kursens centrala innehåll består av räknereglerna för potenser samt egenskaper hos rotfunktioner, exponentialfunktioner och logaritmfunktioner. Man löser ekvationer där rotfunktioner ingår samt exponential- och logaritmekvationer. Genom derivering av rot-, exponential- och logaritmfunktioner undersöks förloppet av dessa funktioner. Räknare och matematiska dataprogram utnyttjas som hjälpmedel.

MAA 9 Integralkalkyl

Kursens centrala innehåll består av begreppet primitiv funktion, integral och integralens samband med area och volym. Integrering av funktioner övas både med och utan räknare, dock så att räknare utnyttjas i mera krävande uppgifter, på ett korrekt sätt. Tillämpningar av area- och volymbestämningar kopplar integralkalkylen till praktiska exempel. Räknare och matematiska dataprogram utnyttjas som hjälpmedel.

MAA 10 Sannolikhet och statistik

Kursens centrala innehåll består av diskret och kontinuerlig statistisk fördelning, karakteristika för en fördelning, klassisk och statistisk sannolikhet, kombinatorik och sannolikhetslärans räkneregler. Diskret och kontinuerlig sannolikhetsfördelning behandlas under kursen, likaså behandlas begreppet väntevärde för både diskret och kontinuerlig fördelning. Egenskaperna hos normalfördelning studeras. Tekniska hjälpmedel för att söka, behandla och undersöka data i digital form utnyttjas.

Nationella fördjupade kurser

MAA11 Talteori och bevis

Kursens centrala innehåll består av att deltagarna bekantar sig med principerna för bevisföring, logikens grunder och talteorin, Under kursen behandlas hela tals delbarhet och delningsekvationer, Euklides algoritmen,

primtalen och Eratosthenes såll, aritmetikens grundsats och kongruens hos hela tal. Deltagarna fördjupar även sin förståelse av talföljder och deras summor. Räknare och andra tekniska hjälpmedel används vid undersökning av talens egenskaper.

MAA12 Algoritmer i matematiken

Kursens centrala innehåll består av utnyttjande av algoritmer och iterationer i numeriska beräkningar. Till exempel förändringshastigheter och areor mellan grafer bestäms numeriskt. I stället för exakt integrering utnyttjas Newton-Cotes formler: rektangelregeln, trapetsregeln och Simpsons regel. En ny faktoreringsmetod tas i bruk då divisionsalgoritmen för polynom och delningsekvationen för polynom utnyttjas.

MAA13 Fortsättningskurs i differential- och integralkalkyl

Kursens centrala mål är att de studerande ska fördjupa sina insikter i differential- och integralkalkylens teoretiska grunder. Studier av inversa funktioner, kontinuerliga sannolikhetsfördelningar och gränsvärdet för talföljder samt serier och deras summor ingår i kursen. Funktioner av två variabler, partiella derivator och generaliserade integraler behandlas.

Skolvisa kurser

MAA14 Fortsättningskurs i matematiska modeller och tillämpningar

De centrala delarna i lång matematik d.v.s. problemlösning, matematiska modeller, differentialkalkyl och geometriska metoder repeteras och fördjups. I kursen behandlas de olika typerna av uppgifter som förekommer i studentprovet i lång matematik så att färdigheterna i användandet av digitala kalkyl- och textbehandlingsprogram ytterligare förbättras. Syftet är att ge de studerande möjligast goda förutsättningar att avlägga studentprovet i lång matematik både med tanke på kunskaperna och de tekniska färdigheterna. Kursen bedöms enligt överenskommelse på basen av inlämningsuppgifter och/eller kursprov.

Kort matematik (MAB)

Syftet för den korta lärokursen i matematik är att ge de studerande förmåga att skaffa, behandla och förstå matematisk information samt att utnyttja matematiken i olika livssituationer och i fortsatta studier.

Kurserna avläggs genom ett kursprov. Vid bedömningen tas i första hand hänsyn till tentamensresultatet men det krävs dessutom ett aktivt deltagande i lektionerna samt att eventuella inlämningsuppgifter är godkända. I särskilda fall kan kursen avläggas självständigt genom direkttentamen samt genom avklarade inlämningsuppgifter efter överenskommelse med ämnesläraren.

Matematiken består av olika delområden och kunskapsstoffet är kumulativt. Det ena bygger på det andra. Därför borde man läsa kurserna i en viss ordningsföljd. Detta är inget självändamål utan det underlättar inläringen. Förkunskapskrav har därför angivits för de olika kurserna. De obligatoriska kurserna erbjuds minst en gång per läsår och de fördjupade och de skolvisa en gång per läsår.

För att klara av studentexamen krävs minst de obligatoriska kurserna men för att få ett bra resultat ingår även kunskapsstoffet i de fördjupade kurserna. De skolvisa kurserna ökar ytterligare möjligheterna till ett bra resultat i studentskrivningarna.

Nuförtiden behövs matematik både i privatlivet och i arbetslivet samt för att man ska klara av framtida studier på ett bra sätt. Speciellt i naturvetenskapliga studier såsom fysik, kemi och biologi har man nytta av sina kunskaper i matematik. Detta gäller också för tekniska, ekonomiska och medicinska samt vårdutbildningar. Matematiken är också till stor hjälp när man läser kurser i fysik och kemi. Därför är det bra att fördjupa sig i matematiken om man vill skriva dessa ämnen i realprovet.

Obligatoriska kurser

MAG 1 Tal och talföljder

Det centrala innehållet i kursen är reella tal, grundläggande räknesätt, procenträkning, funktioner och tolkning av funktionsgrafer. Under kursen behandlas även talföljder, logaritmer och potensräkning. Kursen är en gemensam kurs för alla studerande oberoende av vilkendera inriktning (lång/kort matematik) man väljer i de följande kurserna.

Kursens mål är att de studerande skall bli vana att använda matematik när det gäller att lösa vardagliga problem och lära sig att lita på sin matematiska förmåga och förstå begreppen talföljd, logaritm och potensräkning.

Kursen avläggs med ett kursprov. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Rekommendationer: Denna kurs lämpar sig som första obligatoriska kurs i matematik B. Förkunskapskrav: Den matematik man läste på grundskolans högstadium.

MAB 2 Uttryck och ekvationer

Det centrala innehållet i kursen är lineära samband och proportionalitet mellan storheter, uppställning av ekvationer, grafisk och algebraisk lösning av ekvationer utifrån problem, tolkning och prövning av lösningar samt polynomfunktioner av andra graden, andragradsekvationer samt ekvationssystem. Kursen avläggs med ett kursprov. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Rekommendationer: Denna kurs lämpar sig som andra obligatoriska kurs i matematik B. Förkunskapskrav: MAG1

MAB 3 Geometri

I kursen behandlas figurers likformighet, en rätvinklig triangelns trigonometri, Pythagoras sats, area och volym hos figurer och kroppar samt bruk av geometriska metoder i koordinatsystemet. Kursens mål är att de studerande skall träna sig i att göra iakttagelser och dra slutsatser om geometriska egenskaper hos figurer och kroppar, bli skickligare i att rita plana figurer och tredimensionella kroppar samt att kunna lösa praktiska problem med hjälp av geometri. Kursen avläggs med ett kursprov. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Rekommendationer: Det är lämpligt att läsa denna kurs det första eller andra året i gymnasiet. Förkunskapskrav: MAG1 och MAB2

MAB 4 Matematiska modeller

Det centrala innehållet i kursen är tillämpning av lineära och exponentiella modeller, potensekvationer, lösning av exponentialekvationer med hjälp av logaritmer samt talföljder som matematisk modell. Kursens mål är att de studerande skall se regelbundenheter hos och samband mellan fenomen i den reella världen och kunna beskriva dessa med matematiska modeller samt vänja sig vid att bedöma olika modellers lämplighet och användbarhet. Kursen avläggs med ett kursprov. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Rekommendationer: Det är lämpligt att läsa denna kurs det andra året i gymnasiet. Förkunskapskrav: MAY 1 och MAB2

MAB 5 Statistik och sannolikhet

Det centrala innehållet i kursen är karakteristikor för kontinuerliga och

diskreta statistiska fördelningar, regression och korrelation, kombinatorik, sannolikhetsbegreppet samt formler för sannolikhet och användning av modeller som åskådliggör dem. Kursens mål är att de studerande skall bli vana att handskas med och tolka statistiskt material, bekanta sig med hur fickräknare och datorer används i statistiska uppgifter samt bli insatta i sannolikhetslärans grunder. Kursen avläggs med ett kursprov. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma. Rekommendationer: Det är lämpligt att läsa denna kurs det tredje året i gymnasiet. Förkunskapskrav: MAG 1 och MAB2

MAB 6 Ekonomisk matematik

Det centrala innehållet i kursen är index-, kostnads-, transaktions-, kredit- och skattekalculer och andra liknande beräkningar samt matematiska modeller i ekonomiska sammanhang med hjälp av talföljder och summor. Kursens mål är att de studerande skall lära sig att förstå begrepp som används i det ekonomiska livet, tillägna sig matematiska färdigheter för att kunna planera sin egen ekonomi, få matematiska grunder för studier i företagsekonomi samt kunna tillämpa statistiska metoder. Kursen avläggs med ett kursprov. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma. Rekommendationer: Det är lämpligt att läsa denna kurs det andra eller tredje året i gymnasiet. Förkunskapskrav: MAY1, MAB2 och MAB4

Nationella fördjupade kurser

MAB 7 Matematisk analys

Det centrala innehållet i kursen är derivatan för en polynomfunktion, analys av polynomfunktioners tecken och förlopp, det största och minsta värdet för en polynomfunktion samt grafiska och numeriska metoder. Kursens mål är att de studerande skall kunna undersöka förändringshastighet hos funktioner med hjälp av grafiska och numeriska metoder, förstå begreppet derivata som ett mått på förändringshastigheten, kunna undersöka polynomfunktioners förlopp med hjälp av derivatan samt lära sig fastställa det största och minsta värdet för en polynomfunktion i tillämpningsuppgifter. Kursen avläggs med ett kursprov. Rekommendationer: Det är lämpligt att läsa denna kurs det andra eller tredje året i gymnasiet. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma. Förkunskapskrav: MAG 1, MAB2 och MAB4.

MAB 8 Statistik och sannolikhet II

Det centrala innehållet i kursen är normalfördelning och normering av denna, upprepat försök, binomialfördelning samt begreppet konfidens. Kursens mål är att få bättre och mångsidigare förmåga att hantera

statistiskt material. Kursen avläggs med ett kursprov. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Rekommendationer: Det är lämpligt att läsa denna kurs det andra eller tredje året i gymnasiet. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma. Förkunskapskrav: MAG 1, MAB 2 och MAB5.

Skolvisa kurser

MAB 9 Fördjupad matematisk analys

Det centrala innehållet i kursen är procenträkning, polynom och ekvationer, potenser, exponentialfunktioner och logaritmer, talföljder och serier, geometri, derivering samt sannolikhet och statistik.

Kursens mål är att de studerande skall fördjupa och bredda sina insikter i den matematik som behövs i ett alltmer tekniskt samhälle samt få en överblick över de hjälpmedel matematiken erbjuder i olika livssituationer och i fortsatta studier. Kursen avläggs med ett kursprov. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Rekommendationer: Det är lämpligt att läsa denna kurs det tredje året i gymnasiet.

Förkunskapskrav: MAG 1, MAB 2, MAB 3, MAB 4, MAB 5 och MAB 6

Biologi, (BI)

Att idka studier i biologi innebär att man får en stor dos allmänbildning som man kommer att behöva i det dagliga livet. Den som tänker sig ett framtida yrke inom branscherna eller närbesläktade områden torde förstå att man måste satsa rejält från första början.

Alla har som mål att klara av studentexamen och där ingående realprov. Då kan man minnas att biologi är ett ämne med en klar struktur som alltid har varit rätt populärt ämne i skrivningarna. För att nå ett bra resultat borde man sprida kurserna under hela studietiden. Om man skriver redan på hösten som abiturient, eller rentav tidigare, borde man göra tidsplaneringen med stor omsorg. De studerande som skriver biologirealen skall naturligtvis läsa hela kurspaketet.

Biologikurspaketet består av två obligatoriska kurser, tre fördjupade kurser och en skolvis kurs. Studierna inleds med den första obligatoriska kursen. Därefter kan man välja kurser fritt men ändå tänka efter vad som är mest ändamålsenligt för en själv. Ämnesläraren handleder gärna. För tillfället utbjuds alla kurser.

Bedömningen baserar sig på kursprov och allmän aktivitet under kursens gång, intresse för ämnet beaktas också. Därtill ingår ofta inlämningsuppgifter och arbeten som bedöms.

Studentexamen baserar sig på de obligatoriska och fördjupade kurserna, de skolvisa kurserna ger en ytterligare fördjupning av kunskapen. En stor del av era framtida yrken baserar sig på biologisk kunskap, därför är biologiska studier viktiga.

Obligatoriska kurser

BI 1 Livet och evolutionen

Kursens centrala innehåll är följande:

- Biologin som vetenskap
- Cellen som livets grundenhet
- Organismens livscykel
- Evolutionen
- En mindre undersökning eller ett projekt som anknyter till biologins experimentella natur.

BI 2 Ekologi och miljö

Kursens centrala innehåll är följande:

- Ekologins grunder

- Miljöproblem, deras orsaker och tänkbara lösningar
- En hållbar framtid
- En undersökning som gäller ekologi eller miljöns tillstånd eller ett miljöutvecklingsprojekt.

Nationella fördjupade kurser

BI 3 Cellen och ärftligheten

Kursens innehåll:

- Cellen som forskningsobjekt
- Organismerna är uppbyggda av celler
- Cellernas förökning
- Ärftlighetens grunder
- En cellbiologisk undersökning i laboratorium eller med hjälp av digital material.

BI 4 Människans biologi

Kursens innehåll:

- Energin, ämnesomsättningen och regleringen av den
- Rörelse
- Regleringen av livsfunktionerna
- Fortplantningen
- En undersökning där funktioner i människokroppen mäts.

F 5 Biologins tillämpningar

Kursens innehåll:

- Bioteknologins tillämpningar och betydelse
- Mikrobiologins tillämpningar och betydelse
- Genteknologins tillämpningar och betydelse
- Växt- och djurförädling
- Ett försök eller en undersökning inom ett av biologins tillämpningsområden.

Skolvisa kurser

BI 6 Biologi nu och i framtiden

- Miljövårdsproblematik
- Biologins betydelse inom medicine
- Biologins anknytning till kemin
- Djurs beteende
- Genetik, livets grund
- Biologins roll inom skogsbruk och lantbruk

Nätkurs

BI 7 Repetitionskurs i biologi

Kursen erbjuds som nätkurs . Mera information ges på www.niva.fi

Geografi, (GE)

Genom att studera geografi fyller man på det kunskapsområde som man kommer att ha praktisk nytta av hela sitt liv. Att studera geografi för att bli geograf är inte så vanligt, men geografi ingår som en del i otaliga yrken t.ex. geologer, resebranschyrken, meteorologer, hydrologer, ekonomer osv. Geografins popularitet i realprovet är ett obestridligt faktum. För att nå goda resultat borde man sprida sina studier under hela studietiden. Att skriva geografi på hösten som abiturient efter drygt två års studier, eller t.om. tidigare, torde inte stöta på några större problem. De studerande som skriver geografirealen skall naturligtvis läsa alla geografikurser, därtill kan man förkovra sig i ämnet genom att följa med aktuella frågor i massmedia.

Geografikurspaketet består av en obligatorisk kurs, tre fördjupade kurser och två skolvisa kurser. De skolvisa kurserna är gemensamma för geografin och fysiken. Studierna inleds med den första obligatoriska kursen. Därefter kan man välja kurser fritt men alltid ändå beakta vad som är mest ändamålsenligt. Ämnesläraren hjälper gärna till vid detta tillfälle. För tillfället utbjuds alla kurser förutom kurserna i geofysik som turvis går vartannat år.

Bedömningen baserar sig på kursprov och allmän aktivitet under kursen, intresse för ämnet beaktas också. I vissa kurser förekommer det inlämningsarbeten och projekt som bedöms.

Studentexamen baserar sig på obligatoriska och fördjupade kurser, dessa kurser påbyggs och stöds av de skolvisa kurserna. Geografins styrka ligger i att det är ett ämne som man lätt lär sig och att kunskapen behövs och tillämpas i det dagliga livet.

Obligatorisk kurs

GE 1 En värld i förändring

- Geografin som vetenskap
- Centrala globala riskområden gällande naturens system, identifiering av risker och riskberedskap
- Centrala globala riskområden gällande naturresurserna och miljön samt riskhantering, riskberedskap och riskanpassning
- Globala riskområden gällande mänskligheten och centrala utvecklingsfrågor

Nationella fördjupade kurser

GE 2 Den blå planeten

- Geografiskt tänkande
- Jordens planetariska rörelser och de fenomen som beror på dem
- Atmosfären och hydrosfären i rörelse samt indelningen i zoner
- Jordklotets uppbyggnad och föränderliga ytformer
- Tillämpning av naturgeografisk kunskap i samhället och i vardagslivet

GE 3 En gemensam värld

- Geografiskt tänkande
- Befolkning och bosättning
- Primärproduktion och miljö
- Industri och energy
- Tjänster, rörelse och växelverkan
- Den mänskliga verksamhetens regionala struktur
- Användningen av humangeografisk kunskap i samhället och i vardagen

GE 4 Geomedia – undersök, delta och påverka

- Användningen av geomedia i vardagen och arbetslivet och för att främja hållbar utveckling
- Geomedia och geografiska forskningsfärdigheter
- Styrning av utvecklingen och hållbar utveckling
- En geografisk undersökning eller ett delaktighets- och påverkanprojekt

Skolvisa kurser

GE 5 Geofysik 1

- Den strukturella uppbyggnaden av jordens olika sfärer
- Fenomen i atmosfären och hydrosfären som har anknytning till värmelära och elektricitetslära
- Fenomen i litosfären som har anknytning till mekanik och värmelära
- Fenomen i jordens inre som har anknytning till mekanik, värmelära och elektricitetslära

GE 6 Geofysik 2

- Solens uppbyggnad och processer
- Fenomen som uppstår då himlakroppar påverkar varandra
- Vårt och våra grannsolens uppbyggnad och funktionsprocesser

- Fusionsprocessen i stjärnorna
- Big bang och andra teorier om universums uppkomst och framtid
- Aktuell rymdforskning

Nätkurs

GE 8 Repetitionskurs i geografi

Erbjuds som nätkurs. Mera information finns på www.niva.fi.

Fysik (FY)

Naturvetenskapliga, medicinska och tekniska studier på yrkeshögskolenivå och på hög- skolenivå kräver breda kunskaper i fysik. Fysiken behövs också i utvecklingen av nya tekniska lösningar och när man ska trygga miljöns och människornas välmående. Det kunskapsinnehåll som krävs både i studentskrivningarna och i inträdesförhör till de nämnda studieinriktningarna baserar sig på kurserna 1 – 7 i fysik.

Vid bedömningen av kunskaperna beaktas hur väl de studerande lärt sig att behärska och tillämpa faktainnehållet i de olika kurserna. Likaså beaktas förmågan att lösa fysikaliska problem med matematiska modeller. I bedömningen skall också iakttas hur väl andra nödvändiga färdigheter, som att beskriva fysikaliska problemlösningsprocesser, utföra experimentellt arbete samt utnyttja informationsteknik som hjälpmedel har utvecklats.

Fysikprovet i studentexamen baserar sig huvudsakligen på de riksomfattande kurserna 1 – 7. I fysikprovet ingår även sk. ämnesövergripande uppgifter där kunskaper i tillämpad fysik och i andra naturvetenskaper är av stor betydelse. Därför är det viktigt att satsa även på de skolvisa kurserna i fysik och på de andra naturvetenskaperna för att kunskapsbasen skall bli så bred som möjligt.

De skolvisa kurserna i fysik som vår skola bjuder utöver de riksomfattande kurserna ger inblick i de fenomen i naturen som ansluter sig till geofysiken (kurserna 10 och 11) och möjlighet att förkovra sig i kunskaperna miljöfysik (kurs 9). Alla riksomfattande kurser 1 – 7 erbjuds inte varje läsår. Några av de riksomfattande kurserna går enbart under vartannat år. För att få alla riksomfattande kurser och dessutom de skolvisa kurserna är viktigt att noggrant planera kursordningen i fysik.

Läsåret 2019-2020 erbjuds kurserna FY1, FY2, FY4, FY6, FY7. Nybörjare med ny läroplan skall därmed välja åtminstone FY1 och FY4. De skolvisa kurserna eller FY2 kan också väljas av nybörjare.

Kursordningen i fysik är valbar men delvis begränsad. Kurserna 2 – 5 kan väljas när som helst efter den obligatoriska kursen. Detsamma gäller de skolvisa kurserna 9 – 11. Kurs 6 baserar sig på kurs 3. Kurs 7 kan väljas först under det andra eller tredje läsåret då kurserna 2 - 4 är avlagda.

Direkttentering av kurserna i fysik är tillåten. Villkoren för direkttentamen bestäms av ämnesläraren. Om en studerande som läser fördjupade kurser i fysik läser korta lärokursen i matematik, bör hen välja den fördjupade kursen MAB 7 Analys, då den lämpligt passar in i MAB- studierna.

Obligatorisk kurs

FY 1 Fysiken som naturvetenskap

Kursens centrala innehåll består av grundbegrepp som gäller materiens och universums struktur och uppfattningen om de grundläggande strukturerna i naturen. Man lär sig att tillämpa fysikaliska begrepp för rörelse på fenomen i vardagen. Efter kursen bör man kunna planera och genomföra enkla naturvetenskapliga försök och ställa upp modeller med hjälp av resultaten av experimenten samt bedöma deras tillförlitlighet. Informations- och kommunikationsteknik används som stöd för studierna.

Nationella fördjupade kurser

FY 2 Värme

Kursens centrala innehåll består av värmelärens begrepp på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken. Fysikens betydelse för energiproduktionslösningar och en hållbar utveckling studeras under kursen. Centrala begrepp är värme och temperatur, gasernas tillståndsförändringar, värmeutvidgning och tryck samt förändringar i aggregationstillstånd. Likaså behandlas energins bevarande i värmeläran och värmens riktning samt mekaniskt arbete, effekt och verkningsgrad.

FY 3 Elektricitet

Kursens centrala innehåll består av centrala begrepp inom likströmläran. De studerande lär sig att tillämpa dessa begrepp på fenomen i det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken. Ohms lag, Kirchhoffs lagar, elektrisk effekt och Joules lag behandlas. Fenomen med kondensatorn, dioden och lysdioden studeras. Coulombs lag och elektriskt fält samt elsäkerhet ingår också i kursen. Enkla kopplingar och strömkretsar undersöks experimentellt.

FY 4 Kraft och rörelse

Kursens centrala innehåll består av kraft och rörelse. Under kursen studeras fenomen som anknyter dessa begrepp på det dagliga livet, miljön, samhället och tekniken. Växelverkan som orsak till att en rörelse förändras studeras även genom att använda och producera grafiska framställningar. Newtons lagar, olika typer av krafter, kraftdiagram och krafter sammanlagda verkan analyseras. Experiment utnyttjas även då moment och jämvikt vid rotation i enkla fall samt lagen om rörelsemängdens bevarande studeras.

FY 5 Periodisk rörelse och vågor

Kursens centrala innehåll består av periodisk rörelse och vågor som anknyts på fenomen i det dagliga livet. Svängningsrörelsens och vågrörelsens grunder undersöks med hjälp av mekaniska svängningar

och fenomen inom ljudläran. Vågrörelsens reflektion, brytning, diffraktion och interferens samt stående vågor ingår också i kursinnehållet. Även harmonisk kraft, likformig cirkelrörelse och gravitationsväxelverkan studeras under kursen.

FY 6 Elektromagnetism

Kursens centrala innehåll består av fenomen som har anknytning till energiteknik och kommunikationsteknik. Dessa fenomen baserar sig på magnetisk växelverkan, elektromagnetisk induktion, en laddad partikels rörelse i el- och magnetfält och ljusets reflektion, brytning och interferens. Studier om överföring av energi anknyts till teorin om generatoren, transformatorn och uppkomsten av växelström.

FY 7 Materie och strålning

Kursens centrala innehåll består av fenomen för materia och strålning som anknyts till miljön, samhället och tekniken. Materiens och universums uppbyggnad studeras genom fysikens och kosmologins utveckling. Atomkärnans uppbyggnad, kärnreaktioner samt radioaktivitet och sönderfallslagen för oss vidare till utnyttjande av kärnenergi i våra kärnkraftverk. Studier om strålsäkerhet och nyttoanvändning av strålning är en viktig del av kursen.

Skolvisa kurser

FY 8 Repetition

De studerandenas helhetsbild av lärokursen i fysik fördjupas genom repetition av de centrala delarna av lärokursen i fysik. Eftersom målet är att de studerande skall vara väl förberedda på provet i fysik i studentexamen analyseras gamla studentuppgifter. Speciell vikt fästs i den verbala formuleringen av svaren, grafisk framställning och utnyttjandet av de digitala hjälpmedel som presentation av fysiksvår i studentexamen kräver.

FY 9 Miljöfysik

Kursens centrala mål är att de studerande bekantar sig med de lösningar på energiförsörjning som finns både inom den traditionella energiindustrin och inom de branscher som utnyttjar den förnybara energin. De följder som energiproduktion har för naturen studeras både från inhemsk och global synvinkel. Användning av strålning, både inom energiteknik och medicin kan också väljas som rubrik för ett mera omfattande grupparbete om energi eller strålning.

FY 10 Geofysik 1

Kursbeskrivning: se GE 5. Studerande kan efter avklarad kurs avgöra om kursvitsordet ges som kurs GE 5 eller FY 10.

FY 11 Geofysik 2

Kursbeskrivning: se GE 6. Studerande kan efter avklarad kurs avgöra om kursvitsordet ges som kurs GE 6 eller FY 11.

Kemi, (KE)

Syftet med undervisningen i kemi är att stödja utvecklingen av ett naturvetenskapligt tänkande och av en modern världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning.

Vid bedömningen tas i första hand hänsyn till tentamensresultatet men det krävs dessutom ett aktivt deltagande i lektionerna och laborationerna samt att eventuella inlämningsuppgifter är godkända. I särskilda fall kan kursen avläggas självständigt genom direkttentamen samt genom avklarade inlämnings- samt laborationsuppgifter efter överenskommelse med ämnesläraren. För att bli godkänd krävs dessutom ett aktivt deltagande i lektionerna samt att eventuella inlämningsuppgifter är godkända.

Kemin består av olika delområden. Kursen KE 1 behandlar översiktligt de flesta områdena och de övriga kurserna går djupare in på de olika områdena. Därför bör Ke 1 läsas först av alla kurser i kemi. Den obligatoriska kursen erbjuds minst en gång per läsår och de fördjupade och de skolvisa minst varannat år.

För att klara av studentexamen räcker det inte med att läsa den obligatoriska kursen. I studentskrivningarna ingår även kunskapsstoffet i de fördjupade kurserna. De skolvisa kurserna ökar ytterligare möjligheterna till ett bra resultat i studentskrivningarna.

Nuförtiden behövs kemi både i privatlivet och i arbetslivet samt för att man ska klara av framtida studier på ett bra sätt. Speciellt i naturvetenskapliga studier såsom fysik, astronomi och biologi har man nytta av sina kunskaper i kemi. Detta gäller också för tekniska, ekonomiska och medicinska samt vårdutbildningar. Kemin är också till stor hjälp när man läser kurser i biologi och fysik. Därför är det bra att fördjupa sig i kemin om man vill skriva dessa ämnen i realprovet.

Obligatorisk kurs

KE1 Kemi överallt

Det centrala innehållet i kursen är kemins roll i nutiden och i arbetslivet, atomens uppbyggnad, det periodiska systemet, beskrivning av ämnens egenskaper utgående från struktur, kemiska bindningar och polaritet, samt information och säkert arbete. Kursens mål är att väcka och fördjupa intresset för kemi och kemistudier. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar, laborationer samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Rekommendation: Kursen skall läsas som första kurs i kemi.

Krav: Den kemi man läste på grundskolans högstadium.

Nationella fördjupade kurser

KE2 Människans kemi och kemin i livsmiljön

Det centrala innehållet i kursen är kemins betydelse för hälsa och välmående, rymdstrukturer och isomeri, substansmängd och haltmått, laborativa arbetsätt och framställning av reagens och lösningar, samt spektrometriska metoder.

Kursen erbjuds vartannat år och läses under första eller andra året i gymnasiet. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar, laborationer samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Förkunskapskrav: KE 1.

KE3 Reaktioner och energi

Det centrala innehållet i kursen är symbolspråket för kemiska reaktioner, organiska och oorganiska reaktionstyper, mekanismer och tillämpningar, stökiometriska beräkningar och den allmänna gaslagen, energiförändringar i kemiska reaktioner samt reaktionshastigheter och de faktorer som påverkar hastigheterna. Kursens mål är att de studerande skall förstå de faktorer som påverkar förloppet av kemiska reaktioner samt inse faktorernas betydelse för livsmiljön (industrin), förstår bindning och den frigörelse av energi som sker vid kemiska reaktioner och inse förändringarnas betydelse i samhället, kunna skriva reaktionsformler och bearbeta reaktionslikheter matematiskt samt kunna undersöka fenomen med hjälp av experiment och olika modeller vid reaktioner, reaktionshastigheter och reaktionsmekanismer.

Kursen erbjuds vartannat år och läses under första eller andra året i gymnasiet. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar, laborationer samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Förkunskapskrav: KE 1 och KE 2.

KE4 Material och teknologi

Det centrala innehållet i kursen är kemins roll i teknologi och samhälle, metallernas elektrokemiska spänningsserie, normalpotential, kemiska element och elektrolys, redoxreaktioner, metaller, icke-metaller, biopolymerer, syntetiska polymerer och kompositer, detaljerade studier av atomens och periodiska systemets uppbyggnad. Kursens mål är att de studerande skall känna till viktiga industriella råvaror och förädlingen av dem, känna till olika oxidations- och reduktionsmedel och kunna skriva redoxreaktioner, kunna principerna för elektrokemiska fenomen och kunna redogöra för kvantitativa tillämpningar av dem, känna till olika material och deras sammansättning, egenskaper och framställningsmetoder och kunna redogöra för metoder för utvärdering av konsumtionsvarornas inverkan på miljön samt kunna undersöka fenomen som berör metaller och elektrokemi med hjälp av experiment och modeller.

Kursen erbjuds vartannat år och läses under andra eller tredje året i gym-

nasiet. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar, laborationer samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Förkunskapskrav: KE 1, KE 2 och KE 3

KE5 Reaktioner och jämvikt

Det centrala innehållet i kursen är reaktionshastighet, reaktionsjämvikt, jämvikt mellan syror och baser, starka och svaga protolyter, buffertlösningar och deras betydelse, löslighet och mättad lösning samt grafisk framställning av jämvikt. Kursens mål är att de studerande skall förstå hur reaktionsjämvikt inställer sig och förstå matematiska tillämpningar utifrån den, förstå betydelsen av jämvikt och känna till vilken roll jämvikten spelar i industriprocesser och naturfenomen samt kunna undersöka fenomen som gäller kemisk jämvikt med hjälp av experiment och modeller. Kursen erbjuds vartannat år och läses under andra eller tredje året i gymnasiet. Kursen ges i form av lektioner och räkneövningar, laborationer samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Förkunskapskrav. KE 1, KE 2 och KE3

Skolvisa kurser

KE 6 Vardagskemi

Det centrala innehållet i kursen är den kemi vi möter i vardagen. De centrala ämnesområdena är; miljökemi, livsmedelskemi, läkemedelskemi, industriell kemi, bränsle och energi, biokemi och analytisk kemi. Målsättningen är att under kursen binda samman de begrepp och koncept som introducerats i de övriga kurserna med ovannämnda ämnesområden.

Kursen erbjuds vartannat år i form av lektioner, laborationer och projekt.

Förkunskapskrav: KE1

KE 7 Kemins värld

Det centrala innehållet i kursen är det periodiska systemet och ämnens egenskaper, kemisk bindning, identifikation av ämnen på basis av speciella egenskaper, kemiska reaktioner både oorganiska och organiska samt kemiska beräkningar. Kursens mål är att de studerande ska få en helhetsbild av kemin, dess möjligheter och betydelse, fördjupa sina insikter i kemi i samband med genomgången av kursens stoff, kunna redogöra för kemiska föreningars struktur, egenskaper och reaktioner, känna till begrepp i anslutning till dem, utveckla de färdigheter som behövs för att presentera och diskutera kemiska fakta och företeelser, lära sig ett undersökande arbetssätt och att kritiskt söka efter och bearbeta fakta. Centralt är också att eleven skall lära sig behärska laborativa tekniker, samt kunna redogöra för laborativa resultat.

Kursen erbjuds vartannat år i form av lektioner och räkneövningar, laborationer samt självstudier. Även inlämningsuppgifter kan förekomma.

Rekommendation: Kursen borde läsas som sista kurs.

Förkunskapskrav: KE1-5

Religion, (RE)

Målen för religionsundervisningen är att de studerande skall:

- tillägna sig kulturell färdighet i anslutning till olika religioner för att förstå religionens betydelse och inflytande på den enskilda människan och på grupper samt på samhället och kulturen
- behärska begrepp, kunskaper och färdigheter med vilkas hjälp de kan reflektera över och analysera olika religiösa frågor
- kunna bygga upp, gestalta och bedöma sin världsåskådning och kulturidentitet och värdesätta den religiösa traditionen i sin egen kultur och andra kulturer
- respektera människor med annan övertygelse och kunna leva och verka i ett mångkulturellt samhälle och en mångkulturell värld tillsammans med människor som kommer från andra kulturer och har ett annat tänkesätt och en annan tro
- förstå betydelsen av ett personligt ansvar och vara medvetna om de värderingar som ligger bakom olika etiska ställningstaganden samt om värderingarnas betydelse
- vara kapabla att diskutera och reflektera över religiösa och moraliska frågor och på egen hand kunna söka fram och kritiskt bedöma fakta om religion.

I religionsundervisningen skall bedömningen inriktas på hur väl de studerande kan tänka och uttrycka sig i religiösa termer, vilket innebär förmåga att jämföra, analysera och bedöma religioner och den växelverkan som sker mellan religionen, kulturen och samhället. De skall handledas i att själva bedöma hur väl de uppnått sina mål. Studiernas omfattning och kvalitet samt de studerandes individuella färdigheter skall beaktas. Bedömningen skall sporra de studerande till att planera, utvärdera och utveckla sitt arbete.

Obligatoriska kurser

RE 1 Religion som fenomen – i kristendomens, judendomens och islams fotspår

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå religiösa och icke religiösa livsåskådningars natur och inre mångfald
- kunna analysera religion som ett fenomen och känna till religionsforskning
- känna till judendomens, kristendomens och islams gemensamma rötter samt deras centrala drag, kulturarv och inflytande i samhället
- kunna diskutera aktuella frågor som berör judendomen, kristendomen och islam

- utveckla förmåga att komma till rätta i mångreligiösa och mångkulturella miljöer och arbetsmiljöer.

Centralt innehåll

- religionen som fenomen, definition av religion, religionsforskning
- modern andlighet, sekularisering, irreligiositet och religionsfrihet
- den religiösa situationen i Finland och i världen
- den kulturella bakgrunden till Mellanösterns monoteistiska religioner, deras uppkomst, centrala och gemensamma drag
- de heliga skrifternas tillkomst och ställning samt hur de används och tolkas i judendomen, kristendomen och islam
- judendomens och islams inre mångfald, etik, levnadssätt, förhållande till samhället på olika håll i världen och betydelse för den västerländska kulturen
- aktuella frågor som gäller möten mellan olika livsåskådningar

RE 2 Kristendomen som världsomfattande religion

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå kristendomens betydelse ur kulturellt, samhälleligt och individuellt perspektiv
- känna till centrala riktningar inom kristendomen samt bakgrunden till deras uppkomst och kunna jämföra deras centrala drag
- fördjupa sig i olika tolkningssätt och uttrycksformer inom kristendomen på olika håll i världen
- kunna analysera och bedöma den aktuella debatten om kristendomen.

Centralt innehåll

- kristendomens ställning och samverkan med den omgivande kulturen i olika delar av världen
- den katolska, ortodoxa och protestantiska, i synnerhet den lutherska, kyrkans uppkomst, särdrag, etiska tänkande och inflytande i samhället
- karismatisk kristendom och kontextuell teologi
- huvuddragen i religioner som har sina rötter i kristendomen
- religionens ställning och bakgrunden till den i olika delar av Europa
- ekumenik och dialog mellan olika livsåskådningar
- aktuella frågor som berör kristendomen och bakgrunden till dem

Nationella fördjupade kurser

RE 3 Religioner och religiösa rörelser i världen

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till religioner som uppkommit i Indien, Kina och Japan som en del av det individuella och kollektiva livet samt religionernas inflytande på kultur och samhälle
- känna till hur religioner som uppkommit i Indien och Kina syns och påverkar i västländerna
- känna till naturreligionernas utbredning och centrala drag
- fördjupa sig i bakgrunden till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag
- utveckla förmåga att komma till rätta i arbetslivet och i internationella miljöer.

Centralt innehåll

- den hinduiska världsbilden och livsstilen samt hinduismens mångfald och inflytande på Indiens kultur, samhälle och politik
- den religiösa situationen i dagens Indien
- centrala drag i jainismen och sikhismen
- den buddhistiska livsstilen, buddhistiska läror och riktningar samt buddhismens inflytande på asiatiska kulturer
- centrala drag i den gamla kinesiska folktron, konfucianismen och taoismen och deras inflytande på det kinesiska tänkesättet och samhället
- den religiösa situationen i dagens Kina
- shintoismen som etnisk religion i Japan samt religionernas inflytande på det japanska samhället och japansk politik
- de asiatiska religionernas inflytande i västländerna
- naturreligionernas och voodoons centrala drag och utbredning
- bakgrunden till nyreligiösa rörelser och deras centrala drag

RE 4 Religion i det finska samhället

Kursens mål är att den studerande ska

- få en mångsidig bild av samverkan mellan religion och samhälle i dagens Finland
- fördjupa sig i religionernas inflytande och betydelse inom den offentliga, privata, tredje och fjärde sektorn
- förstå att kunskap om religioner behövs på olika områden i samhällslivet
- kunna analysera den aktuella debatten kring religionsfrihet och kring samverkan och dialog mellan religion och samhälle
- kunna leva som en aktiv medborgare och medlem i samhället
- utveckla förmåga att ta del av dialogen mellan religioner och livsåskådningar.

Centralt innehåll

- den religiösa situationen och andligheten i Finland, sekularisering
- olika former av religiösa samfund och deras förhållande till det övriga samhället
- hur religionerna format det finska samhället under olika tider
- dialogen mellan religioner och livsåskådningar i dagens Finland
- religion och religiösa samfund i den finländska och allmän-europeiska lagstiftningen, religions- och livsåskådningsfrihet samt frågor om jämställdhet och diskriminering
- religionens betydelse och synlighet inom den offentliga sektorn, i politiken, arbetslivet och ekonomin
- religiösa samfund som aktörer inom tredje sektorn
- religionens betydelse i individens och familjernas liv samt seder och bruk
- irreligiositet, religionskritik och icke religiösa seder och bruk i Finland
- som en del av kursen kan de studerande genomföra ett frivilligt projekt eller fördjupa sig i den sociala verksamheten inom något religiöst samfund

RE 5 Religion inom vetenskapen, konsten och populärkulturen

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till religionsvetenskapliga perspektiv och metoder inom olika vetenskapsområden samt aktuell forskning
- uppfatta samband mellan religion och konst: betydelsen av religiös konst och arkitektur i olika religioner och religionernas inflytande på konstens utveckling
- fördjupa sig i hur man genom religiös konst uttrycker centrala läror inom en religion, i synnerhet kristendomen
- få kunskap om religiös symbolik och hur religiösa teman behandlas inom konst och populärkultur
- känna till hur den fornnordiska tron och kristendomen har påverkat det finländska kulturarvet.

Centralt innehåll

- aktuella religionsvetenskapliga perspektiv och metoder inom olika vetenskapsområden: olika forskningsområden inom religionsvetenskap och teologi samt konstforskning, kulturforskning och samhällsvetenskaper
- samverkan mellan religion och olika former av konst och populärkultur
- hur arkitekturen i religiösa rum återspeglar religionen och dess särdrag
- religiösa teman, symbolik och myter i olika konstformer och

- inom populärkulturen
- analys av olika tolkningar av Bibelns berättelser och den kristna läran med hjälp av olika konstformer
- den fornnordiska trons och kristendomens inflytande på det finländska kulturarvet

RE 6 Religioner och medier

Kursens mål är att den studerande ska

- lära känna religionsrelaterade aktuella teman i medierna
- kunna analysera och bedöma förhållandet mellan religion och medier
- kunna bedöma religionsrelaterad information och dess källor kritiskt
- delta i produktionen av religionsrelaterat medieinnehåll eller genomföra en medieanalys.

Centralt innehåll

- religiösa medier och användningen av medier i religiösa sammanhang
- användningen av religiöst språk och religiösa bilder i olika medier
- religioners mediesynlighet
- religiösa medier och användningen av medier i religiösa sammanhang
- mediernas inverkan på religionsrelaterade fenomen, såsom attityder och föreställningar kring religioner, religioner och konflikter, religioner och fredsbyggande, religionskritik
- produktion av religionsrelaterat medieinnehåll eller medieanalys

Livsåskådningskunskap, (LÅ)

Livsåskådningskunskap är ett ämne där man lägger grunden för hur man skall leva sitt liv. I livsåskådningskunskapen bedöms förutom hur de studerande tillägnat sig faktakunskaper hur deras förmåga att förstå livsåskådningsfrågor utvecklas och deras förmåga att uttrycka sig mångsidigt, skickligt och kreativt. Livsåskådningsfrågor är ofta personliga, men underlaget för reflektionerna kring dem utgörs av de intellektuella dygderna: kritiskt tänkande, konsekvens, entydighet och systematik. I bedömningen och beskrivningen av olika livsåskådningar, värderingar och föreställningar uppskattas tolerans samt förmågan att beakta. De obligatoriska kurserna i livsåskådning alternerar så att en kurs ges per läsår, d.v.s. att under en period på tre år skall alla dessa kurser kunna avläggas. Livsåskådningskunskapen vilar på en tvärvetenskaplig grund och kan rekommenderas för studerande som inte bekänner sig till någon religion, har åsikter om livets mening och lätt för att uttrycka sig. OBS! Kurserna i livsåskådning erbjuds som nätkurser via NIVÅ-nätkurssamarbetet.

Obligatoriska kurser

LÅ 1 Världsåskådning och kritiskt tänkande

LÅ 2 Människan, identiteten och ett gott liv

Filosofi, (FI)

Målen för undervisningen i filosofi är att de studerande skall

- lära sig gestalta filosofiska problem och se olika tänkbara lösningar på dem
- förmå strukturera sina tankar begreppsligt i tal och skrift och identifiera påståenden och motiveringar som stöder dem
- begripa motiveringarna för olika filosofiska uppfattningar och kunna diskutera dem följdriktigt och förnuftigt
- lära sig behärska grundläggande allmänbildande fakta ur filosofins historia och nutida strömningar och kunna relatera dem till samhälleliga och kulturella företeelser.

I filosofin bedöms med vilken framgång de studerande tillägnat sig begrepp och teorier samt hur väl de kan uttrycka egna filosofiska tankar. De studerandes förhållande till filosofiska frågor är individuellt men som grund för en filosofisk diskussion bör ligga tänkandets kognitiva dygder: kritik, konsekvens, entydighet och systematik.

Studieämnet filosofi får i den nya läroplanen en fördjupad kurs till – samhällsfilosofin. Den undervisas i anslutning till gymnasiets samhällslärkurser.

Obligatoriska kurser

FI 1 Introduktion i filosofiskt tänkande

Kursens mål är att den studerande ska

- bilda sig en underbyggd uppfattning om filosofins natur och metoder genom att sätta sig in i filosofiska problem och tänka bara lösningar på dem
- lära sig att bedöma sanningshalten i påståenden och att framföra och förutsätta motiveringar till åsikter och påståenden samt att uppfatta strukturen i framförda motiveringar och bedöma deras giltighet
- känna till och genom olika övningar lära sig att tillämpa filosofiska arbetssätt, såsom att ifrågasätta antaganden, klassificera och definiera begrepp samt använda tankeexperiment och motexempel
- fördjupa sig i några centrala filosofiska frågor och begreppsliga distinktioner i anslutning till dem
- känna till grundläggande kunskapsteoretiska distinktioner, kunna analysera och värdera olika tankeföreställningar och bekanta sig med kunskapsinnehållet i något av gymnasiets läroämnen.

Centralt innehåll

- vad filosofi är, de filosofiska frågornas och det filosofiska tänkan-

dets natur i den filosofiska traditionen och tillämpning av filosofiskt tänkande i aktuella frågor

- grunderna för logisk argumentation och giltig slutledning samt muntlig och skriftlig övning inom området
- centrala filosofiska grundfrågor och distinktioner: ande och materia, frihet och tvång, begreppslig och empirisk, objektiv och subjektiv
- skillnaden mellan kunskap och information, vardagskunskap och vetenskaplig kunskap samt vetenskap och pseudovetenskap
- kunskapens och argumentationens natur inom olika vetenskaps grenar: hur man formulerar påståenden samt testar och motiverar dem i några av gymnasiets läroämnen

FI 2 Etik

Kursens mål är att den studerande ska

- lära känna den filosofiska etikens centrala begrepp, frågor och teorier samt grunderna i miljöfilosofi
- förstå vad som kännetecknar normativa påståenden och förhållandet till deskriptiva påståenden och kunna motivera uppfattningar om det goda och det rätta
- kunna analysera meningen med sitt liv och sina livsval med hjälp av filosofiska begrepp
- kunna motivera moralens förpliktande karaktär samt tillämpa filosofiska begreppsdistinktioner och logisk argumentation i moralfrågor
- kunna analysera och bedöma handlingar ur etisk synvinkel samt klargöra sina egna moraliska beslut och värderingar utgående från den filosofiska etiken.

Centralt innehåll

- moral samt normativ och tillämpad etik i moralfrågor; grunderna i dygd-, konsekvens-, kontrakts-, rättighets- och pliktetik
- moralen som normsystem och skillnaden i förhållande till juridiska system och system som grundar sig på gängse normer, moralisk relativism
- filosofiska teorier om ett gott liv, meningen med livet och en god livsstil
- etik och individens moraliska beslut: mänskliga relationer och livsval
- etiska frågor som gäller djur och miljö

Nationella fördjupade kurser

FI 3 Samhällsfilosofi

Kursens mål är att den studerande ska

- bli förtrogen med centrala begrepp och inriktningar inom samhällsfilosofin samt de grundläggande samhällsfilosofiska uppfattningarna om individens relation till gruppen, samhället och staten
- lära sig använda centrala filosofiska begrepp för att analysera samhälls- och politisk verksamhet och för att motivera sina egna lösningar på samhällsproblem
- lära sig att beskriva rättvisa, maktutövning och arbetsfördelning i individers, grupper och institutioners verksamhet
- lära sig att begreppsligt bedöma samhällsordningens uppbyggnad, grunder och legitimitet
- kunna tillämpa sina kunskaper på aktuella samhällsfrågor.

Centralt innehåll

- samhällsordningens och centrala samhällsinstitutioners existens och legitimitet: teorier om samhällsfördrag och individ- och grupporienterade teorier om samhället
- olika former av rättvisa samt motivering och tillämpning av dem
- begreppet makt och olika former av makt, maktens legitimitet, olika former av demokrati och diktatur samt anarkism
- arbetsfördelning, ekonomi och välfärd, legitimering av ekonomiska verksamhetsprinciper och ägande
- politiska ideal och förverkligande av dem: frihet, jämlikhet och solidaritet; konservatismen, liberalismen och socialismen; nationaltater och det globala perspektivet
- spänningar och konflikter i samhället och hur man löser dem: rättsstaten och alternativ till den och upplösning av samhällsordningen; krig, inbördeskrig, terror samt förintelsen och andra brott mot mänskligheten som samhällsfilosofiska problem
- aktuella samhällsfilosofiska frågor: genus och könsroller, informationsteknik, kulturmöten, att skapa en hållbar framtid

FI 4 Kunskap, vetenskap och verklighet

Kursens mål är att den studerande ska

- gestalta filosofiska uppfattningar baserade på olika vetenskaper och vardagslivet om hur verkligheten är uppbyggd
- kunna analysera och bedöma filosofiska teorier om verkligheten, sanning, kunskap och vetenskap
- kunna strukturera och analysera kännetecknen för vetenskaplig forskning, slutledning och tolkning
- kunna analysera hur observationer och kunskap samt veten

- skapliga teorier och modeller förhåller sig till verkligheten
- lära sig att uppfatta vetenskapsfilosofiska frågor inom någon specialvetenskap i några av gymnasiets läroämnen.

Centralt innehåll

- metafysikens centrala frågor och begrepp, olika uppfattningar om metafysikens väsen samt verklighetens fundamentala uppbyggnad
- existentiella frågor: förändring och beständighet, entitet och egenskaper, det möjliga och det nödvändiga, det reella och det virtuella
- uppfattning och gestaltning av verkligheten
- det sannas natur och sanningsteorierna
- kunskapens möjligheter och gränser, kunskapens berättigande
- den vetenskapliga forskningens natur och metoder, vetenskaplig slutledning; begreppen fenomen, forskningsmaterial, modell och teori samt förhållandet mellan dem
- tolkning och kunskap inom natur- och humanvetenskaper samt formella vetenskaper: att veta och förutspå, förstå och tolka

Skolvisa kurser

FI 5 Kvinnor och filosofi

De mera intressanta bidragen till hur filosofin utvecklas i samtiden ges av feministiska filosofer. Tidigare i historien har det inte fattats kvinnliga filosofer, men av olika anledningar har inte dessa platsat i det som ännu idag kallas filosofins historia. Kursen syftar till att ge alternativ till det ensidiga utbudet på filosofer i gymnasiets kurslitteratur. Vi bekantar oss med några viktiga kvinnliga filosofer från antiken till nutid. Kursen fungerar även som en introduktion till feministisk filosofi: Representanter för feministisk etik, existensbegreppet hos kvinnliga filosofer samt en granskning av det maskulinistiska kunskapsbegreppet ingår som fördjupning.

Innehåll:

- Historisk överblick: Kvinnliga filosofer från antiken till 2000-talet.
- Etik: Är det skillnad på kvinnlig etik och manlig? Simone Weil och Luce Irigaray.
- Perception: Hur påverkar könsrollerna varseblivningen? Simone de Beauvoir, Judith Butler och Nina Björk.
- Kunskapsbegreppet: Har kunskapen ett kön? Genevieve Lloyd.

Förkunskaper: Kurs 1 i filosofi. Beredskap att läsa en del av materialet på engelska.

Arbetsmetoder: Samarbetsinläring, föreläsning, litteraturstudier, seminarier. Kursinnehållet kan anpassas för distansstudier, seminarierna är dock även i detta fall närundervisning.

Psykologi, (PS)

Målen för undervisningen i psykologi är att de studerande skall:

- utgående från vetenskapliga fakta lära sig se människans verksamhet som en helhet som grundar sig på växelverkan mellan psykiska, biologiska och sociala faktorer
- behärska psykologins centrala begrepp, frågeställningar och metoder att skaffa sig information samt känna till psykologiska forskningsresultat och utgående från dem kunna bedöma den vetenskapliga kunskapens möjligheter och begränsningar
- förstå psykologisk teori så att de kan tillämpa den när det gäller att se sin livssituation och sina möjligheter, främja sin psykiska tillväxt och sitt välbefinnande, samt kunna studera och utveckla sitt tänkande, sina människorelationer och sin interaktionsförmåga
- kunna skaffa sig psykologisk kunskap ur olika informationskällor och vara kapabla att bedöma informationens tillförlitlighet
- bli mogna för social och samhällelig verksamhet, lära sig se och möta samhälleliga och kulturella förändringar – som den tekniska utvecklingen - och lära sig förstå agerandet hos människor med olika kulturell och social bakgrund.

Vid bedömningen fästs vikt vid sådan kunskap som den studerande på ett moget sätt ger prov på i den kunskapsmässiga processen. Förmågan att bearbeta information och behärska helheter i stället för upprepning av enskilda fakta betonas. De studerande skall visa att de har förstått det som de läst och kan tillämpa det inlärd.

Obligatorisk kurs

PS 1 Psykisk aktivitet och lärande

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå betydelsen av biologiska, psykiska, sociala och kulturella faktorer för att kunna förklara och förstå mänskligt beteende
- känna till psykologins centrala ämnesområden såsom känslor, motivation och kognitiva funktioner, samt kunna iaktta och reflektera över mänskligt beteende och sin egen psykiska hälsa med hjälp av begrepp som beskriver dessa
- fördjupa sig i psykologisk kunskap som berör lärprocesser och med hjälp av kunskapen kunna reflektera över sina studier
- kunna ge exempel på psykologiska forskningsområden och undersökningar inom dem samt analysera och bedöma motiven bakom forskningen och bevekelsegrund
- förstå att psykologisk kunskap baserar sig på forskning och kunna beskriva centrala kännetecken för vetenskapligt tänkande.

Centralt innehåll:

Medveten och omedveten psykisk aktivitet

- biologiska faktorer som inverkar på mänskligt beteende samt grundläggande kunskap om nervsystemets funktion
- grundläggande kunskap om känslor och motivation
- betydelsen av kognitiva tolkningar i mänskligt beteende

Sociala och kulturella faktorerers inverkan på människans beteende

- grundläggande kunskap om socialisation och hur man tillägnar sig normer
- exempel på situationsfaktorer som påverkar individens beteende

Fördjupning i ett valbart fenomen, till exempel aggressivitet, nervositet, beroenden, ätbeteende, socialt samspel, lycka eller kärlek

Studier och lärande ur ett psykologiskt perspektiv

- den biologiska, kognitiva och sociokulturella grunden för lärande
- effektiva studiemetoder
- motivation och lärande

Uppkomsten av psykologisk kunskap

- psykologiska forskningsobjekt
- skillnaden mellan vardagskunskap och vetenskaplig kunskap
- exempel på psykologiska forskningsmetoder

Nationella fördjupade kurser

PS 2 Människans utveckling

Kursens mål är att den studerande ska

- veta hur man undersöker människans utveckling och kunna bedöma kunskapens tillförlitlighet
- kunna beskriva faktorer som påverkar människans utveckling och växelverkan mellan dem
- fördjupa sig i olika delområden av människans utveckling och kunna beskriva växelverkan mellan dem samt kunna förklara utvecklingens kontinuitet under människans levnadslopp
- fördjupa sig särskilt i barn- och ungdomspsykologi samt teorier och forskningsrön inom dem
- känna till principerna för nervsystemets funktion och förstå sambandet mellan nervsystemet och individens psykiska utveckling
- kunna bedöma utvecklingspsykologisk kunskap och tillämpa den för att förstå sig själv och andra människor.

Centralt innehåll: Forskning om utvecklingen

Olika utvecklingsområden och faktorer som påverkar dem i barndomen och ungdomen

- fysisk-motorisk utveckling
- kognitiv utveckling
- emotionell utveckling
- psykosocial utveckling
- utveckling av jaget och jaguppfattningen

Den psykiska utvecklingen under ungdomsåren och särskilda utmaningar som är förknippade med den

- tankeutveckling
- identitetsutveckling: personlig, social och kulturell identitet
- könsidentitet och sexuell utveckling
- utveckling av exekutiva funktioner och deras neurologiska orsaker

Utvecklingens kontinuitet under levnadsloppet

- begreppet levnadslopp
- växelverkan mellan faktorer som påverkar utvecklingen
- en teori som förklarar utvecklingens kontinuitet

Biologiska och sociokulturella faktorer som påverkar utvecklingen

- nervsystemets mognad
- hjärnans utveckling under en livstid
- växelverkan mellan arv och miljö
- tidigt socialt samspel och känslomässig anknytning
- socialisation och kulturella skillnader i utvecklingen

PS 3 Människan som informationsbehandlare

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till de allmänna principerna som styr kognitiv aktivitet och kunna tillämpa dem för att undersöka kognitiva fenomen
- fördjupa sig i de grundläggande kognitiva funktionerna, dvs. perception, uppmärksamhet och minne, samt med en mer avancerad kognitiv aktivitet, till exempel beslutsfattande, problemlösning, sakkunskap eller språkliga funktioner
- fördjupa sig i forskningen om kognitiva funktioner och kunna bedöma den
- förstå den neurologiska bakgrunden till kognitiv aktivitet och sambandet mellan kognitiva och psykiska funktioner.

Centralt innehåll:

- principer för kognitiv aktivitet, såsom inre modeller och varseblivningscirkeln
- den neuropsykologiska bakgrunden till kognitiva funktioner
- forskningsmetoder inom kognitiv psykologi och hjärnforskning

- de grundläggande kognitiva funktionerna perception, uppmärksamhet och minne och deras biologiska bakgrund
- undersökning av en valbar mera avancerad kognitiv funktion, till exempel språk, problemlösning, beslutsfattande eller sakkunskap

PS 4 Känslor, psykiskt välbefinnande och mental hälsa

Kursens mål är att den studerande ska

- få kunskap om forskning som gäller känslor och mental hälsa och förstå hur dessa kan undersökas samt kunna bedöma forskning kritiskt
- kunna beskriva hur känslor föds genom samverkan mellan biologiska och kognitiva faktorer och kunna reflektera över deras kulturbundenhet
- kunna analysera känslors betydelse för kommunikation och välbefinnande
- känna till faktorer som påverkar det psykiska välbefinnandet och olika sätt att upprätthålla den psykiska balansen
- kunna analysera sitt eget psykiska välbefinnande ur ett psykologiskt perspektiv och få verktyg att hitta lösningar som stödjer det egna välbefinnandet
- förstå psykologiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer som påverkar den mentala hälsan
- känna igen de vanligaste mentala störningarna och problemen samt förstå svårigheten i att definiera mental hälsa och mentala problem
- tillägna sig djupare kunskap om minst en mental störning: orsaker, symptom och vård.

Centralt innehåll:

- hur känslor uppkommer, den biologiska grunden för minst en känsla
- känslor som föremål för psykologisk forskning
- känslor som universella och kulturbundna företeelser
- känslornas betydelse som verktyg för att förstå sig själv
- psykiskt välbefinnande och upprätthållande av psykisk balans
- sömn och sovande som bidragande faktorer till välbefinnande
- stress, kriser och olika sätt att hantera dem
- centrala mentala problem och vård av dem
- faktorer som bidrar till uppkomsten av mentala problem
- betydelsen av den sociala miljön för individens välbefinnande

PS 5 Människan som individ och social varelse

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå vidden av begreppet personlighet
- känna igen och kunna förklara centrala skillnader mellan indivi-

der, såsom temperament, personlighetsdrag, intelligens, begåvning och tolkningsmönster

- känna till den biologiska grunden för individuella skillnader
- tillägna sig kunskap om forskning som gäller personlighet och socialpsykologi
- fördjupa sin förståelse för psykologiska forskningsmetoder när det gäller undersökning av individuella skillnader och personlighetspsykologisk forskning
- kunna analysera individens beteende som ett resultat av växelverkan mellan personlighet, situationsfaktorer och kultur
- kunna tillämpa personlighetspsykologisk och socialpsykologisk kunskap för att förstå olikhet.

Centralt innehåll:

- definition av personlighet
- det varaktiga och det föränderliga i personligheten
- minst två personlighetsteorier, -modeller eller -perspektiv, till exempel inom sociokognitiv, psykodynamisk eller humanistisk psykologi, temperamentsteori eller egenskapsteori
- undersökning av individuella skillnader
- hur situationsfaktorer och gruppfenomen påverkar individens beteende i grupper och sociala nätverk
- kulturens inverkan på personligheten, kommunikationen och den sociala aktiviteten

Skolvis fördjupad kurs

PS 6 Grupprocesser, kroppsspråk och kommunikation

Kursen innebär en fördjupning av socialpsykologiska teman i gymnasiets läroplan. Syftet är att ge studerande redskap att förstå faktorer bakom sociala styrningsmekanismer samt att förbättra studerandes kommunikationsteknik.

Mål, att studerande skall:

- Känna till socialpsykologiska begrepp angående olika typer av grupper och grupprocesser, t.ex. hur fungerar en folkmassa?
- Bättre förstå hur hon/han fungerar i olika gruppsituationer
- Få en inblick i hur stor grad samhället påverkar det som upplevs som det individuella.
- Lära sig grunderna i hur man avläser kroppsspråk och mikrouttryck
- Lära sig grunderna i att hantera uttryck för påverkan.
- Bli bättre på att analysera den personliga kommunikationsstilen samt identifiera förbättringsmöjligheter.

Centralt innehåll:

- Massans psykologi.
- Teori om gruppens dynamik.
- Social konstruktionism - har jag egna tankar?
- Narrativ psykologi - jag är en berättelse.
- Övningar i gruppens dynamik.
- Övningar att avläsa kroppsuttryck.
- Övningar i påverkningstekniker.

Förkunskaper: 2 avlagda kurser i psykologi

Bedömning: Siffervitsord.

Nätkurs

PS 7 Repetitionskurs i psykologi

Kursen erbjuds som nätkurs. Mera information ges på www.niva.fi

Historia, (HI)

Vad och varför?

- Vi granskar hur samhällen förändras, samspelet mellan individ och miljö, hur idéer, värderingar och samhällets strukturer förändras.
- Historia gör det lättare att förstå världen, samhället, samtiden.

Samhället kan lättare förstå sig själv och lösa sina problem. Du får hjälp att få grepp om ditt eget liv.

- Historia är definitivt allmänbildande
- Du lär dig tänka kritiskt
- Du lär dig söka information
- Du lär dig behandla information, göra analys och utöva källkritik.

Detta är centrala färdigheter i dagens informationssamhälle. Hur hittar man i informationsflödet? Vad är viktigt och vad klarar jag mig utan? Hur pålitlig är informationen? Etc.

- Du lär dig se på fenomen och problem ur många synvinklar samtidigt. Det är en färdighet som är synnerligen bra att ha i livet.

Vad kan man bli?

För dig som är intresserad av historia öppnas givetvis även dörren till yrkeslivet den vägen. Vad kan man då bli när man studerar historia? Det bestämmer du långt själv: historiker, forskare, lärare, samhällsvetare, kulturarbetare, administratör, museiarbetare, arkivarbetare, journalist, EU-tjänsteman, militär...Om du har sådana planer bör du avlägga ett realprov i historia och gärna komplettera med ett realprov i samhällslära.

Bedömningen

Du bedöms utgående från färdigheter och tänkesätt som är betecknande för historieämnet och från hur du behärskar det centrala innehållet i lärokursen. Vid bedömningen fästs speciell vikt vid din förmåga att bygga upp väl strukturerade helheter, att skilja på väsentliga och oväsentliga fakta, att överblicka tidsförlopp och orsakssammanhang och att kritiskt bedöma historiska fenomen och källor. I stället för prov kan bedömningen basera sig på olika slag av instuderingsuppgifter, projektarbeten och andra alternativa bedömningsmetoder.

Kursernas ordningsföljd

Endast HI 7 har förhandskrav (HI 3 godkänd).

Studentexamen

Frågorna i provet i historia baserar sig på kurserna i riksläroplanen (HI 1 – HI 6). För att du skall klara dig riktigt bra i provet bör du dessutom välja

skolvisa kurser. Inom parentes i tabellen nedan ser du hur dessa kurser hänger ihop med kurserna i riksläroplanen.

Varje realämnesprov innehåller uppgifter som överskrider ämnesgränserna. Det är naturligt att ta in lite samhällslära i ett prov i historia. Därför är det förstås bra om du dessutom studerar kurser i samhällslära. Realprovet testar inte bara kunskaper utan även färdigheter, t.ex. analysförmågan. Ett lämpligt sätt att öva upp dina färdigheter är att delta i skolans olika projekt.

Lärokursen i historia består av flertalet kurser och de är utspridda över tre år. Därför har du de bästa förutsättningarna att skriva ett bra prov på våren det tredje året.

Provet består av 9 frågor av vilka du skall besvara 5.

Kurser

HI 1	Människan i en föränderlig värld	
HI 2	Internationella relationer	
HI 3	Det självständiga Finlands historia	
HI 4	En europeisk världsbild växer fram	
HI 5	Sveriges östra rikshalva blir Finland	
HI 6	Globala kulturmöten	
HI 7	Fördjupning i modern finländsk historia	(fördjupar 3)
HI 8	Vi och de	(stöder 2,6, sl 7)
HI 9	Antiken - grunden	(stöder 1,4)
HI 10	USA – från 13 kolonier till supermakt	(stöder 1, 2, 6)
HI 11	Skapa historia!	(ger färdigheter)
HI 15	Historia inför realprovet	(repetition)

Obligatoriska kurser

HI 1 Människan i en föränderlig omvärld

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå beroendeförhållandet mellan människan, naturen och samhället samt vilka utmaningar det innebär med tanke på en hållbar framtid
- förstå centrala processer som format europeiska kulturkretsar och samhällen samt det globala ekonomiska systemet
- kunna analysera beroendeförhållanden mellan befolkningsutveckling, ekonomi och samhällsstrukturer samt vilka utmaningar de innebär
- kunna kritiskt bedöma hur tekniken, vetenskapen och ny

- kunskap formar människors levnadsförhållanden
- kunna producera historisk information självständigt eller i grupp genom att använda mångsidiga, kritiskt granskade källor.

Kursen ger en kronologisk översikt över befolknings- och samhällsutvecklingen från stenåldern till 2 000-talet. Den koncentrerar sig på några kulturkretsar. Tyngdpunkten ligger på ekonomisk historia och socialhistoria. En viktig infallsvinkel är hur människan format sin omgivning under olika tider. Kursen skall belysa historiens karaktär av förändring och process.

Centrala teman i kursen är övergången från fångstkultur till jordbruk och boskapsskötsel, de första högkulturerna, romarikets uppgång och fall, folkvandringarna, feodalismen, följderna av upptäcktsfärderna, industrisamhället samt imperialismen.

HI 2 Internationella relationer

Kursens mål är att den studerande ska

- behärska grundläggande begrepp och de viktigaste teoretiska modellerna inom internationell politik
- kunna använda mångsidiga informationskällor och urskilja propaganda som spritts i media under olika tider
- kunna beskriva betydelsen av ideologiska och ekonomiska intressekonflikter för de internationella relationernas utveckling och kunna bedöma hur de påverkar i dag och i framtiden
- kunna analysera orsakerna till och följderna av internationellt samarbete och internationella konflikter internationella samsamarbetsstrukturer och motsättningar
- följa med medierna aktivt och kritiskt granska aktuella internationella frågor samt kunna utreda och bedöma orsaker till konflikter och hur de kunde lösas.

Kursen koncentrerar sig på internationella relationer under 1800-talet och speciellt 1900-talet. Centrala teman är nationalismen, Tysklands enande, första världskriget, diktaturens uppkomst, andra världskriget och kalla kriget. Världen efter kalla kriget - en värld av ömsesidigt beroende.

HI 3 Det självständiga Finlands historia

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till utvecklingsförlopp som format den finländska kulturen och det finländska samhället samt kunna reflektera över framtida möjligheter
- känna till de viktigaste samhälls- och ekonomiska förändringarna och deras betydelse i det finländska samhället från 1860-talet fram till i dag
- kunna ställa den politiska utvecklingen i Finland mot den all-

- mäneuropeiska och världspolitiska bakgrunden
- förstå sambanden mellan olika företeelser i det ekonomiska, sociala, kulturella, ideologiska och politiska livet förr och i dag
- kunna bedöma tolkningar av Finlands historia och motiven bakom dem i en historisk kontext
- kunna analysera ideal och föreställningar som förknippas med finländskhet och finländsk kultur under olika tider och hur de påverkat dagens Finland.

Under kursen analyseras viktiga brytningsskeden i Finlands modernare historia. Centrala teman är industrialismens genombrott, demokratins framväxt, konflikter mellan samhällsgrupperna, utrikespolitiska konflikter samt kulturbrytningar.

Nationella fördjupade kurser

HI 4 En europeisk världsbild växer fram

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till det viktigaste europeiska kulturarvet och förstå vilka faktorer som påverkat den europeiska kulturen
- kunna analysera betydelsen av vetenskapliga rön och världsbilder under olika tidsperioder
- kunna bedöma utvecklingen av olika ideologier samt deras effekter på den omgivande världen
- kunna analysera kultur i dess historiska kontext samt förstå växelverkan mellan kultur och politik
- kunna granska europeisk kultur som en del av den kulturella globaliseringen.

Kursen granskar Europas kulturhistoria. Hur har den europeiska identiteten utformats och hur ser den ut? Varför tänker vi européer som vi gör?

Varifrån har våra värderingar kommit?

Viktiga infallsvinklar är världsbilden, människosynen, seder och bruk samt uppfattningen om "det goda livet" under olika tidsperioder. Centrala teman utgör den antika grekiska kulturen, renässansen, upplysningen och franska revolutionen samt den naturvetenskapliga världsbildens uppkomst.

HI 5 Sveriges östra rikshalva blir Finland

Kursens mål är att den studerande ska

- känna till det finländska kulturarvet
- känna till de historiska utvecklingslinjerna i Finland och deras koppling till Östersjöområdet
- kunna förknippa de historiska utvecklingslinjerna med sin hembygds historia och se utvecklingen också ur den enskilda män-

niskans synvinkel

- känna till befolkningens, de sociala förhållandenas och ekonomins utveckling i Finland
- kunna se och förstå sambanden mellan den finländska bildningen och den västerländska kulturen.

Kursen behandlar Finlands tidigaste historia och lägger en grund för HI 4. Centrala infallsvinklar är Finland som ett gränsland mellan öst och väst samt spåren efter 600 år som en del av Sverige. Samtidigt är kursen lokalhistoriskt präglad. Den innehåller många västnyländska infallsvinklar. Centrala frågeställningar är: Hur har Finland fått sin befolkning? Hur gick det till när Finland blev en del av Sverige? Hur var det att vara en del av en stormakt? Hur gick det till när Sverige förlorade Finland till Ryssland?

HI 6 Globala kulturmöten

Kursens mål är att den studerande ska

- behärska grundläggande begrepp inom kulturforskning och olika sätt att dela in världen i kulturområden
- uppfatta hur kulturella värderingar och världsbilder kommer till uttryck i vardagslivet och sociala relationer
- förstå den historiska utvecklingen samt olika värderingar och levnadssätt inom det kulturområde som utforskas och kunna analysera kulturella skillnader och likheter som uppstått genom växelverkan med andra kulturer
- kunna analysera kulturella värderingar och bruk som förekommer inom exempelvis konsten, religioner och sociala strukturer
- kunna bedöma kulturell mångfald som en historisk del av europeisk kultur och analysera olika definitioner av kulturell mångfald
- kunna kritiskt granska och värdera påståenden om kulturella skillnader samt stereotyper som kopplas ihop med olika kulturer.

Kursen behandlar en eller flera utomeuropeiska kulturer, deras historia och nuvarande situation. En central infallsvinkel kan vara kontakten mellan den västerländska kulturkretsen och utomeuropeiska kulturer och följderna av det mötet, t.ex. utvecklingen i Afrika före, under och efter den vite mannen. Centrala teman kan t.ex. vara indiankulturerna och européernas ankomst till Amerika samt imperialismen i Afrika och Asien

Skolvisa kurser

HI 7 Fördjupning i modern Finländsk historia

I Finlands moderna historia finns många intressanta och omdiskuterade händelser, såsom inbördeskriget, Lapporörelsen, andra världskriget, farans år 1944-48, vårt förhållande till Sovjetunionen etc. Vi studerar

dokument, läser olika forskares uppfattning om händelserna, analyserar och diskuterar.

bl.a.

- Vad var det egentligen som hände i Finland 1918?
- Kunde vinterkriget ha undvikits?
- Höll Finland på att bli kommunistiskt 1948?
- Tänkte Sovjetunionen ockupera Finland 1961?
- Var Kekkonen en rysk spion?

Krav: HI 3 godkänd

HI 8 Vi och de

I kursen studeras förhållandet mellan den muslimska världen och oss, i går, i dag, i morgon. Kursens stora överbyggande frågeställning är: Varför har vi så svårt att förstå oss på varandra? Hur har det blivit så här? Finns det en lösning?

bl.a.

- Den arabisk-muslimska expansionen
- Korstågen
- Imperialismen
- 1979 – en milstolpe
- Kriget mot terrorismen
- Islamism och modernism i den muslimska världen

HI 9 Antiken - grunden

Kursen granskar grunden för det västerländska samhället, grekernas och romarnas tid i allmänhet och deras samhällsbyggande i synnerhet.

bl.a.

- Begreppen politik och ekonomi
- Den grekiska demokratin
- Den romerska republiken

Kursen erbjuds vartannat år

HI 10 USA - från 13 kolonier till supermakt

I kursen behandlas USA:s historia i allmänhet med speciell tyngdpunkt på den politiska utvecklingen och dess betydelse för västerlandet.

bl.a.

- Declaration of Independence
- USA:s författning – Montesquieu i praktiken
- Valsystem och partisystem
- New Deal – blandekonomin uppstår

Kursen erbjuds vartannat år

HI 11 Skapa historia!

När du fortsätter dina studier vid högskola eller universitet blir det ofta att studera på egen hand och jobbet går ut på att producera vetenskaplig

text. Det finns vissa regler för hur man gör och det gäller all vetenskap. Kursen granskar hur man jobbar med historien som vetenskap och presenterar grundläggande metodik. Vanligen avlägger man kursen genom att delta i något av skolans projekt.

bl.a

- Vad är historia?
- Hur kan man veta något om det förflutna?
- Hur kan man lita på att det som står i historieböckerna är sant?
- Hur avslöjar man historieförfalskning?
- Hur forskar man i praktiken i ämnet historia?
- Hur skriver man fackuppsats?

Nätkurs

HI 12 Historia inför realprovet

Repetition av kurserna som realprovet i historia baserar sig på. Syftet med kursen är att hjälpa dig att förbereda dig inför provet i historia. Vi granskar kurserna som provet baserar sig på och försöker komma till en ännu djupare insikt om historiens innersta väsen.

- Centrala avsnitten i kurserna
- Varifrån kommer det ofta frågor
- Hur ser typiska frågor från de olika kurserna ut
- Hur besvarar man olika typer av frågeställningar.

Samhällslära, (SL)

Vad och varför?

Det är viktigt att förstå samhällets spelregler och ekonomiska sammanhang. Annars hänger du inte med. Du blir utanför. Om du vill klara dig måste du lära dig spelreglerna. Svårare än så är det inte!

Vad kan man bli?

Vårt demokratiska samhälle behöver alltid folk som sysslar med samhällsfrågor. Det behövs samhällsvetare, ledare, jurister, ekonomer, journalister, socialarbetare, EU-tjänstemän...

Om du har planer på att efter gymnasiet studera samhällsvetenskap i någon form bör du avlägga ett realprov i samhällslära och gärna komplettera med ett realprov i historia.

Bedömningen

I bedömningen fästs vikt vid hur väl du behärskar lärokursens sakinnehåll och centrala begrepp. Det är också centralt hur väl du kan uttrycka dina kunskaper strukturerat och kritiskt bedöma och tolka samhällsföreteelser samt verbal, numerisk och grafisk information. Dessa färdigheter bedöms i anslutning till kurserna med provuppgifter eller genom andra bedömningsmetoder.

Kursernas ordningsföljd

Kurserna kan läsas i fri ordning.

Studentexamen

Frågorna i realprovet baserar sig på kurserna i riksläroplanen (SL 1 - SL 4). För att du skall klara dig riktigt bra i provet bör du dessutom välja skolvisa kurser. Inom parentes i tabellen nedan ser du hur dessa kurser hänger ihop med kurserna i riksläroplanen.

Varje realämnesprov innehåller uppgifter som överskrider ämnesgränserna. Det är naturligt att ta in lite historia i ett prov i samhällslära. Därför är det förstås bra om du dessutom studerar kurser i historia.

Realprovet testar inte bara kunskaper utan även färdigheter, t.ex. analysförmågan. Ett lämpligt sätt att öva upp dina färdigheter är att delta i skolans olika projekt.

Lärokursen i samhällslära är upplagd så, att du har de bästa förutsättningarna att skriva ett bra prov på våren det tredje året, men redan på hösten det tredje året är förutsättningarna rätt bra.

Provet består av 9 frågor av vilka du skall besvara 5.

Kurser

SL 1	Samhällskunskap	
SL 2	Ekonomisk kunskap	
SL 3	Medborgarens lagkunskap	
SL 4	Europeiskhet och Europeiska unionen	
SL 5	Politik i praktiken	(stöder 1 och 3)
SL 6	Ekonomi i praktiken	(stöder 2 och 3)
SL 7	Just nu	(stöder 1, 2, 3, HI 2)
SL 8	Snilleblixten – skoltidningen	(ger färdigheter)
SL 9	Samhällslära inför realprovet	(repetition)

Obligatoriska kurser

SL 1 Det finländska samhället

Kursens mål är att den studerande ska

- förstå grundstrukturerna i det finländska samhället på lokal och nationell nivå
- känna till grundläggande medborgerliga rättigheter, medel och möjligheter att påverka samt bli intresserad av att delta i samhället
- kunna granska samhället och dess utveckling analytiskt ur olika perspektiv
- känna till välfärds- och rättsstatens grundpelare och kunna jämföra olika välfärdsmodeller i Norden, Europa och på andra håll i världen
- kunna kritiskt granska samhällsinformation och motiveringar till samhällsbeslut på lokal och nationell nivå samt bedöma hur de påverkar olika befolkningsgrupper och samhällsaktörer.

Kursen skall ge de studerande en inblick i statslära och politik och omfattar, förutom en analys av Finlands moderna samhällsskick, även internationella jämförelser och en historisk bakgrund. Centrala teman är de mänskliga rättigheterna, politiska och sociala rättigheter, samt maktfördelningen och kontrollen av maktutövningen.

SL 2 Ekonomikunskap

Kursens mål är att den studerande ska

- kunna fatta ekonomiska beslut, ha kontroll över sin egen ekonomi och granska ekonomiska frågor också ur etiskt perspektiv samt förstå att Finland är en del av den globala ekonomin
- förstå betydelsen av arbete och företagsamhet för ekonomin och samhället
- känna till samhällsekonomis grunder, centrala begrepp och

teorier samt förstå näringslivets strukturer och verksamhetsprinciper

- kunna kritiskt analysera argument i en ekonomisk debatt
- kunna analysera olika alternativ till ekonomisk-politiska lösningar och analysera bakgrunden till och följderna av dem.

Kursen behandlar både mikro- och makroekonomi och hjälper de studerande att förstå ekonomiska nyheter och den ekonomiska debatten. Kursen ger även kunskap som hjälper de studerande att fatta ekonomiska beslut såsom att ta lån eller att göra investeringar. Centrala teman är grundläggande ekonomiska begrepp, den offentliga sektorns roll i ekonomin, finansmarknaden, utrikeshandel, arbetsmarknadspolitik samt ekonomisk politik.

SL 3 Finland, Europa och en värld i förändring

Kursens mål är att den studerande ska

- få en bred överblick av verksamheten i Europeiska unionen och kunna söka jämförande information om den
- förstå sina möjligheter att påverka och kunna agera som en världsmedborgare
- kunna analysera fördelar och nackdelar, möjligheter och utmaningar som den europeiska integrationen medför
- kunna bedöma hur globaliseringen påverkar det egna livet samt Finlands ekonomiska och politiska system
- kunna analysera nya hot mot medborgarnas säkerhet och den internationella säkerhetsmiljön och möjligheter att avvärja dem.

Centrala teman i kursen är den europeiska identiteten, påverkan och inflytande inom EU, EU:s regionala verkningar och EU:s framtida utmaningar.

Nationell fördjupad kurs

SL 4 Medborgarens lagkunskap

Kursens mål är att den studerande ska

- ha grundläggande kunskaper om Finlands rättsordning och dess viktigaste principer
- känna till internationella domstolar som är relevanta för det finländska domstolsväsendet och den enskilda medborgaren
- kunna bedöma sina rättigheter, fördelar och skyldigheter som medborgare, arbetstagare och konsument samt själv kunna sköta de vanligaste rättsärendena
- kunna söka och använda central juridisk information
- kunna handla rätt och lagligt samt tillämpa sina kunskaper i lagkunskap.

Kursen koncentrerar sig främst på processrätt, straffrätt, familjerätt och kvarlåtenskapsrätt. Några exempel på frågeställningar som behandlas: Hur ser vårt domstolssystem ut? Hur går en rättegång till? Hur känner man igen ett brott? Hur ser vårt straffsystem ut? Hur går det till när man gifter sig? Vad händer vid en äktenskapsskillnad? Vad är det för skillnad mellan äktenskap och samboen-de? Vem ärver vem? Vad är ett testamente?

Skolvisa kurser

SL 5 Politik i praktiken

Kursens mål är att ge insikter i hur man i praktiken sköter de gemensamma angelägenheterna.

Under valår kan en stor del av kursen koncentreras på valkampanjen analyserat ur olika perspektiv. Vi stiftar bekantskap med hur olika institutioner (t.ex. riksdagen) fungerar i praktiken och får en insikt i olika organisationers (t.ex. partier) verksamhet i praktiken. Fenomenen studeras både på riksplanet och det lokala planet. Speciellt intresserade är vi av frågan: vem utöver makt i vårt samhälle?

- Studiebesök, t.ex. riksdag, stadsfullmäktige, stadshuset
- Gäster, t.ex. riksdagsledamöter, kommunpolitiker, tjänstemän, journalister
- Analyser
- Diskussioner

SL 6 Ekonomi i praktiken

Grundidén är att kursen skall vara mera praktiskt inriktad än den obligatoriska kursen SL2. Här skall det finnas tid att noggrannare och mera praktiskt studera frågor som i den obligatoriska kursen ofta blir knapphändigt behandlat. Det finns mera tid att fundera och analysera – och skapa djupare förståelse för ekonomi. En del av kursen viks för studier av finansmarknaden, speciellt aktiemarknaden. Vi lär oss t.ex. hitta bra aktier till ett förmånligt pris och att bygga upp en portfölj för långtidssparande.

SL 7 Just nu

Kursen uppmuntrar deltagarna till att aktivt orientera sig i dagens värld. Beroende på vad som är aktuellt i hemlandet eller ute i världen – politiskt eller ekonomiskt – studeras fenomenet ur så många perspektiv som möjligt. Det faller sig naturligt att mediebevakning och -analys får en central roll i kursen.

Dessutom studeras även historiska förklaringar till bl.a.

- konflikterna i Mellanöstern
- konflikterna i Asien
- den internationella terrorismen

SL 8 Snilleblixten – skoltidningen

Projekt Snilleblixten är ett samarbete mellan modersmål och samhällslära. Grunden i verksamheten är att varje termin producera en publikation både i pappersformat och på webben. I projektet ingår även mediafostran överlag med bl.a. studiebesök och träff med proffs inom mediavärlden. Jobbet kan räknas tillgodo som kurser i modersmål eller i samhällslära.

Nätkurs

SL 9 Samhällslära inför realprovet

Syftet med kursen är att hjälpa dig att förbereda dig inför provet i samhällslära. Vi granskar kurserna som provet baserar sig på

- Centrala avsnitten i kurserna
- Varifrån kommer det ofta frågor
- Hur ser typiska frågor från de olika kurserna ut

Hur besvarar man olika typer av frågeställningar

Hälsokunskap, (HÄ)

Hälsokunskapens grunder är den enda obligatoriska kursen. Den går att tentera direkt. Läs hälsokunskap om du är intresserad av yrken inom vård- eller idrottssektorn.

Obligatorisk kurs

HÄ 1 Hälsans byggstenar

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till faktorer som påverkar på det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet.
- inse betydelsen av att förebygga folksjukdomar och de vanligaste smittsamma sjukdomarna ur individens och samhällets synvinkel samt lära sig fundera på olika sätt att förebygga dem.
- kunna skaffa sig, använda och bedöma fakta om hälsa och sjukdomar samt begrunda hälsokulturen och den tekniska utvecklingen ur hälsosynvinkel.
- känna till de viktigaste tjänsterna inom hälso- och socialvården.

Innehåll:

- Faktorer som inverkar på hälsan och arbetsförmågan samt på säkerheten: näring, sömn, vila och belastning, hälsofrämjande motion, mental hälsa, socialt stöd, välbefinnande i arbetet, arbets säkerhet, säkerheten hemma och på fritiden, sexuell hälsa.
- Folksjukdomarna och de vanligaste smittsamma sjukdomarna egenvård av sjukdomar och blesyrer
- Metoder att söka fram fakta om hälsa samt kritisk tolkning av information, reklam och marknadsföring som angår hälsan olika former av beroende

Nationella fördjupade kurser

HÄ 2 Människan, miljön och hälsan

I kursen granskas hälsa, välbefinnande och trygghet som resurser samt social hållbarhet som ett mål för en hållbar framtid. Kursens mål är att den studerande skall lära sig hur arvs- och miljöfaktorer påverkar hälsan lära sig tänka igenom och granska värden och värderingar som gäller hälsa och sjukdom kunna motivera sina val ur hälsoperspektiv och kunna bedöma hur avgöranden som gäller levnadsvanor och omgivning påverkar hälsan och välbefinnandet kunna beskriva en upplevelse av hälsa och företeelser som förklarar hälsoproblem samt olika tolkningar av dem

Innehåll:

Livsglädje, att upprätthålla mental hälsa och få motivation, att möta

kriser, matens betydelse för hälsan, kulturen och samhället, viktkontroll, ätstörningar, fysisk och psykisk trygghet, sexuell hälsa, arbetshälsa och ergonomi.

Krav: Hä 1

HÄ 3 Hälsa och forskning

Inom ramen för kursen skall de studerande sätta sig in i historiska faktorer och perspektiv som påverkar hälsan, i olika metoder att undersöka hälsa och sjukdom samt i utvecklingslinjer i dödlighet och sjukfrekvens. Under kursen behandlas också den vanligaste forskningen inom hälsovård. Därtill fördjupas innehållet i den obligatoriska kursen beträffande hälsovårdspraxis av olika slag. I arbetet betonas aktivitet, praktiskt lärande, undersökande metoder och ev. studiebesök.

Kursens mål är att de studerande skall lära sig reflektera över huvudlinjerna inom folkhälsovetenskap och förebyggande hälsovård ur nationell och global synvinkel lära sig söka, bedöma och tolka forskningsresultat och praktisk kunskap om hälsa och sjukdom kunna genomföra små kartläggningar av hälsa och hälsobeteende i sin studiemiljö, lära sig att använda hälsovårdstjänster och känna till vilka rättigheter man har som kund och patient, kunna diskutera och bedöma den teknologiska utvecklingens betydelse ur hälso- och trygghetsperspektiv.

Innehåll:

Metoder för att främja hälsa och för att känna igen och förebygga sjukdomar under olika tider undersökning av hälsobeteende och upplevd hälsa praxis inom hälsovård och välfärdsservice förmåga att kritiskt ta del av och bedöma forskningsresultat och de föreställningar om hälsa som medierna förmedlar medikalisering

Krav: Hä 1

Nätkurs

HÄ 4 Repetitionskurs i hälsokunskap

Kursen erbjuds som nätkurs. Mera information ges på www.niva.fi

Musik, (MU)

Obligatoriska kurser

MU 1 Musiken och jag

Kursinnehåll:

- genomgång av musikens grundelement (melodi, harmoni, rytm osv)
- diskussion kring vad musik är för dig och för andra
- presentation av egen favoritmusik
- läraren väljer ut musik med tanke på historisk och allmän kulturell utbildning inom musik
- musicering med olika sorters musik

Kursens syfte:

- att studerandena skall finna sitt eget sätt att verka på musikens område
- att bekanta sig med varandras musikintressen och med det lokala musikkivet
- att utveckla sin röstbehandling och sin spelförmåga som uttrycksmedel för musik

Arbetsätten är föreläsningar, egna arbeten samt gemensam musicering. Kursen bedöms på basen av förhör, föredrag samt ett prov. Kursen ordnas vid gymnasiet.

MU 2 Ett flerstämmigt Finland

Kursinnehåll:

- repetition av musikens grundelement
- kort genomgång av den västerländska konstmusikens historia
- kort genomgång av den finländska konstmusikens historia
- folkmusik, med betoning på den finlandssvenska folkmusiken
- finländsk populärmusik
- musicering med olika sorters musik

Kursens syfte:

- att studerandena skall lära sig känna den finländska musiken
- att få en inblick i den europeiska konstmusikens inflytande på den finländska musikkulturen

Arbetsätten är föreläsningar, egna arbeten samt gemensam musicering. Kursen bedöms på basen av förhör, föredrag samt ett prov, 4-10. Kursen ordnas vid gymnasiet.

Nationella fördjupade kurser

MU 3 Fritt fram för musiken

Kursinnehåll:

- körsång
- reflexion kring olikheter i musikalisk praxis

- studera främmande genrer inom musiken

Kursens syfte:

- att de studerande stiftar bekantskap även med främmande genrer
- att studerandena lär sig förstå likheter och olikheter i musikalisk praxis hos olika musikkulturer
- att utveckla förmågan att sjunga i kör

Kursen är frivillig. Arbetsätten är körsång samt diskussion. Kursen bedöms på basen av aktivitet och sångförmåga, 4-10. Kursen ordnas vid gymnasiet.

MU 4 Musikens budskap och makt

Kursinnehåll:

- populärmusikens historia
- musicering med populärmusik

Kursens syfte:

- att studerandena skall bli förtrogna med hur musiken utnyttjas och med dess möjligheter att påverka
- att studerandena förstår musikens andel i till exempel filmer och teater
- att studerandena får en insikt i den stora påverkan som populärmusiken haft på det västerländska samhället under andra halvan av 1900-talet

Kursen är frivillig. Arbetsätten är föreläsningar samt musicerande. Kursen bedöms på basen av aktivitet, 4-10. Kursen ordnas på Lärkkulla på flexveckan som kurserna pop-/rock historia samt pop-/rockhistoriskt band

Skolvisa kurser

MU 5 Ett musikaliskt projekt (Band/kör)

Kursinnehåll:

- populärmusik i band
- planering av ett programslag till en fest eller en egen konsert

Kursens syfte:

- att de studerande skall lära sig att i grupp eller självständigt planera och genomföra ett helt musikaliskt projekt

Kursen är frivillig. Arbetsätten är musicering tillsammans samt planering av projektet. Kursen bedöms på basen av aktivitet, 4-10. Kursen ordnas vid gymnasiet.

Obs! Kursen kan gås flera gånger. Kursvitsord ges 1 gång per termin.

MU 6 Inspelningsteknik

Syftet med kursen är att de studerande får en insikt i praktiskt studioarbete. Kursen innehåller demonstrationer med påföljande praktisering med ett mindre inspelningsprojekt, genomgång av mixerbord,

mikrofoner, effektprocessorer o.s.v. I kursen ingår också handledda lektioner, som deltagarna skall delta i. Bedömningen sker på basen av aktivitet under kursens gång, 4-10.
Studering har möjlighet att delta i kursen då den arrangeras på Lärkulla.

Bildkonst, (KO)

I gymnasiets undervisning i bildkonst lär sig de studerande att tolka, sätta värde på och bedöma sin egen och andras visuella kultur. Syftet med undervisningen i bildkonst är att utveckla de studerandes förståelse för visuella företeelser i samhället och miljön samt för deras betydelser. De studerandes egna konstnärliga arbete ger dem möjligheter att njuta av konst, att uppleva att de lyckas och att uttrycka sådant som är viktigt för dem själva. Undervisningen skall stimulera de studerandes fantasi, kreativa tänkande och associationsförmåga.

Målen för undervisningen i bildkonst är att de studerande skall lära sig att se, förstå och bedöma bildkonst och annan visuell kultur i sitt liv och i samhället, lära sig att välja och att på ett ändamålsenligt sätt använda olika material, tekniker och redskap för det konstnärliga uttrycket.

Obligatoriska kurser

KO 1 Bilder och kulturer

Kursens mål är att de studerande skall känna till den visuella kulturens innehåll och grunder, lära sig att uttrycka sig med bildkonstens medel och att komma med personliga idéer

Innehåll:

- Konstens väsen: konsten ur individens och samhällets synvinkel samt olika konstuppfattningar, det egna konstnärliga uttrycket: att rita och måla, att arbeta tredimensionellt, att använda digitala bilder, olika medel för att bygga upp en bild: komposition, färger, rörelse, rum och tid, bildtolkning och bildanalys visuellt och verbalt.

En symbolisk avgift upptas för att täcka materialutgifter. Avgiften berättigar till deltagande i alla BK-kurser under läsåret.

KO 2 Formgivna och byggda miljöer

Kursens mål är att de studerande skall lära sig att iaktta miljön i dess olika former: naturmiljön, den byggda miljön, den sociala och psykiska miljön samt se dem som kulturella yttringar.

Innehåll:

- Rummet som begrepp: att erfara rummet som en psykisk, fysisk och social plats.
- Landskap, byggnader, föremål och konstverk som materiella, andliga och estetiskamyttringar av respektive tids kulturhistoria

Nationella fördjupade kurser

KO 3 Medier och delaktighet

Kursens mål är att de studerande skall lära sig att analysera och tolka mediernas framställning av världen i förhållande till kulturen och verkligheten, lära sig att använda 67 olika slags bilder och tekniker i olika massmedier som medel för det de vill uttrycksamt lära sig att analysera och utveckla sitt förhållande till medierna.

Innehåll:

- Bilden i medierna: bildjournalism, reklam, bilder inom underhållningen, populärkultur, serier, det visuella uttrycket på www-sidor och i datorspel, fotografiets roll i medierna, film och video samt det visuella roll i utformningen av produkter och varumärken.

KO 4 Konstens olika världar

Kursens mål är att de studerande skall kunna gestalta huvuddragen i bildkonstens historia tematiskt och kronologiskt, förstå innehåll och uttryckssätt inom bildkonsten under olika tider och i olika kulturer, utnyttja sin konstkänedom i sin egen framställning samt att lära sig att arbeta självständigt och öva upp sin förmåga att analysera sina alster.

Innehåll:

- Tolkning och analys av bildkonsten under olika tidsperioder.

I kursen ingår ett obligatoriskt besök på en konstutställning

Nationella tillämpade kurser

Ämnesövergripande kurser i konststudier.

Dessa kurser pågår inte alla år, men erbjuds åtminstone vart tredje år.

KO 5 Samtidskonst

Kursens mål är att de studerande skall lära sig att följa med och bedöma aktuella fenomen inom samtidskonst.

Innehåll:

- Samtidskonstens väsen: fenomen och olika konstuppfattningar bakom samtidskonst.
- Konst med alla sinnen

Skolvisa kurser

Pågår samtidigt, årligen, skraddarsy ditt eget val form, färg eller foto/film. En del av kursen kan ske på egen tid, t.ex. håltimmar

KO 6 Formkurs, fördjupa dig i flera eller ett 3-dimensionellt material

Du får antingen fördjupa dig i ett formmaterial eller prova på flera olika

material där produkten är 3 dimensionell, t.ex. Lera, gips, metall, skrot

KO 7 Färgkurs, fördjupa dig i flera eller ett målarmaterial

Kursen innebär att du jobbar med ett målarmaterial hela kursen och provar olika tekniker och teman, eller provar på flera olika färgmaterial (t.ex. akvarell, oljemålning, tygtryck, grafik)

Kursen innehåller: materiallära, komposition, färglära och teknik

KO 8 Foto och film

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att använda olika typer av kameror, och antingen jobba i både foto och film eller med endera
- Eleven kan, till exempel:
- lära sig att framkalla och kopiera svartvita bilder
- redogöra för ett givet tema med hjälp av fotografier
- montera och ställa ut bilderna på ett överskådligt sätt
- bearbeta digitala bilder, editera
- lära sig att använda filmkamera
- kunna framföra ett budskap med filmkonstens metoder
- jobba med filmspråk: bildvinkel, bildstorlek, bildövergång o.s.v.
- göra olika animationer

KOGD2 Gymnasiediplom i bildkonst

Här bereds deltagarna möjlighet att mera långsiktigt arbeta med projekt som sammanfattar tidigare studier eller att avlägga det landsomfattande diplommet i bildkonst. Kursen kan också väljas av fortsättare som önskar avlägga diplommet följande läsår samt av andra som vill arbeta med vidlyftigare projekt inom ämnet bildkonst.

Deltagandet i diplomarbetet förutsätter 4 godkända kurser i bildkonst och bedöms i skalan 1-5 av den egna läraren i samråd med utomstående expert.

Gymnastik, (GY)

Gymnastikkurserna bedöms på basen av färdigheter, kondition, intresse, aktivitet och samarbetsförmåga. Kurserna går inte att tentera. Gy3 och Gy5 alternerar och erbjuds vartannat år. Planera gärna in åtminstone en gymnastikkurs per läsår.

Obligatoriska kurser

GY 1 Motion ger energi

Målet är att den studerande förstår att fysisk aktivitet och funktionsförmåga är en grundläggande förutsättning för hälsa och välbefinnande. Den studerande ska utveckla sina fysiska färdigheter och sin kroppsliga uttrycksförmåga och få kunskaper och erfarenheter av mångsidig träning av fysiska egenskaper. Den studerande ska få erfarenheter av att utöva idrott gemensamt enligt principen om rent spel. Uppfattningen om den egna fysiska kapaciteten stärks när den studerande lär sig nytt och upplever glädje och avkoppling i gymnastiken.

Centralt innehåll i kursen:

tillämpning av grundläggande fysiska färdigheter och träning av fysiska egenskaper i olika gymnastikövningar, gymnastikformer och idrottsgrenar genom att mångsidigt utnyttja möjligheterna i studiemiljön.

GY 2 En aktiv livsstil

Målet är att undervisa och uppmuntra den studerande att tillägna sig en motions- och hälsoinriktad livsstil och få tillräcklig fysisk aktivitet varje dag. Den studerande ska vägledas att förstå att fysisk aktivitet som stödjer funktionsförmågan, hälsan och välbefinnandet förutom idrottsintressen också består av vardagsval och undvikande av långvarigt sittande. 147

Centralt innehåll i kursen:

utvärdering av fysiska egenskaper, motion som belastar andnings- och cirkulationsorgan, muskelträning och kroppsvård. De studerande ska vägledas att iaktta sina vanor och val i vardagen ur ett perspektiv av fysisk aktivitet och hälsa. De ska få handledning och respons som uppmuntrar till en motions- och hälsoinriktad livsstil och en aktiv vardag.

Nationella fördjupade kurser

GY 3 Motion och hälsa

Kursen ska särskilt fördjupa kunskaper och färdigheter som anknyter till den fysiska funktionsförmågan. Kursens syfte är att främja regelbunden motion samt att iaktta och utveckla sina fysiska egenskaper. Läraren ska leda planeringen och genomförandet av ett motionsprogram. Motion-

sprogrammet ska i mån av möjlighet genomföras med hjälp av sportteknologi.

GY 4 Att motionera tillsammans

Kursen ska särskilt fördjupa kunskaper och färdigheter som anknyter till den sociala funktionsförmågan. Syftet med kursen är att främja de studerandes sociala gemenskap. Arbetssätten ska präglas av de studerandes delaktighet, aktivitet och samverkan. Kursinnehållet kan bestå av någon gemensam aktivitet, till exempel de gamlas dans eller någon annan projekthelhet.

GY 5 Motion och välbefinnande

Kursen ska särskilt fördjupa kunskaper och färdigheter som anknyter till den psykiska funktionsförmågan. Syftet med kursen är att hjälpa de studerande att orka och att öka sin studieförmåga genom avslappnande och stimulerande upplevelser av motion och idrott. Mångsidiga gymnastikövningar ger möjlighet till delaktighet, känsla av fysisk kapacitet och erfarenheter av att uttrycka sig med kroppen.

Skolvisa kurser

GY6, GY7 och GY8 Bollspel 1-3

Läraren och de studerande planerar programmet tillsammans. Flickor och pojkar i olika grupper om antalet anmälda är tillräckligt stort. Kursen kan gås tre gånger.

GY9, GY10 och GY11 Volleyboll 1-3

Kursen erbjuder möjlighet för skolans studerande att utveckla sitt spel i volleyboll. I kursen ingår teknikövningar samt olika former av spel. Ett mål är att kursen skall bidra till att Karis Billnäs gymnasium kan upprätthålla framgångsrika skollag för både flickor och pojkar. Kursen är avsedd för såväl flickor som pojkar. Kursen kan gås tre gånger.

GY12, GY13 och GY14 Handboll 1-3

Avsikten med kursen är att erbjuda de studerande som redan sysslar med handboll ett tillfälle att utöva sin favoritgren som en del av skolans gymnastikundervisning. Ett mål är att kursen skall bidra till att Karis Billnäs gymnasium kan upprätthålla framgångsrika skollag för både flickor och pojkar. Kursen kommer att innehålla moment som är sedvanliga inslag i handbollsträningen, t.ex. träning av olika spelsituationer, övning av personliga färdigheter, inläring av speltaktik, genomgång av olika speluppställningar. Dessutom kommer frågor kring hur man skall sköta sin grundträning, hur man skall styrketräna och hur man skall sköta för grenen typiska skador.

GY15 Orientering

Kursen ger fördjupade kunskaper i orientering och ordnas i samarbete med Karjaan lukio.

GY16 Motion för framtiden

I kursen ingår t.ex. cykling, simning, bowling, golf samt motionsformer utöver dessa som de studerande väljer tillsammans med läraren. Kursen kan väljas tidigast tredje läsåret. Alla kostnader som resor, inträden och instruktion erläggs av deltagarna själva.

GY17 Grundtränarutbildning

- handboll
- friidrott
- innebandy
- fotboll

GY 18 Skolidrottsturneringar

RIA - Raseborgs idrottsakademi

Raseborgs Idrottsakademi (RIA) erbjuder seriöst satsande idrottare som går i gymnasiet möjlighet till träning under skoltid 3 morgnar/vecka. Två av träningarna koncentrerar sig på idrottarens egen gren, medan den sista är en allmän fysisk träning gemensam för flera grenar. Ledd/övervakad träning erbjuds i sju grenar, men även idrottare i andra grenar än dessa har möjlighet att ansöka om deltagande. Medverkande i verksamheten förutsätter att idrottaren på basen av ansökan antas av RIA:s styrelse. Studerande erhåller en kurs/period förutsatt att studerande har deltagit i träningen.

Danslektioner, Hurja Piruetti ry

Danskursen är avsedd för de studerande som går på Hurja Piruettis danslektioner. Kursen presenterar dansen som uttrycksform och olika fenomen inom dansen. Dansundervisningen är i huvudsak gruppundervisning men också par- och självständigt arbete. Den som erlagger ett dansdiplom, får också personlig handledning. Studerande för dagbok över sitt arbete. Studerande kan erhålla en kurs/läsår.

Informationsteknik, (IT)

IT14,15,16 Introduktion till informationsbehandling (fördjupade kurser)

I dessa kurser får du lära dig informationsbehandlingens grunder. Med dessa kurser i bakfickan är du sedan redo att fördjupa dig i datateknikens spännande värld. Kompendiets övningar och de extra övningar som finns på webbsidorna gör du på egen hand som stöd för inläringen innan eller samtidigt som du börjar på med inlämningsuppgifterna för avsnittet ifråga.

Kurserna ordnas av institutionen för informationsbehandling vid Åbo Akademi. Efter genomgångna kurser skall den studerande förstå principerna bakom begrepp såsom algoritmer, talsystem (binära, hexadecimala), Boolesk logik, grindar och kretsar, von Neumanns datormodell, systemprogram, programutveckling, turingmaskinen samt applikationer och IT:s inverkan på samhället. Kurserna bedöms på basen av gjorda inlämningsuppgifter, quiz-övningar och sluttentamen.

IT 17, 18, 19 Grundkurs i programmering (fördjupade kurser)

Tyngdpunkten i dessa kurser ligger på praktisk programmering, i första hand genom de inlämningsuppgifter som aktiveras på kurssidan. Lärobokens övningar och de extra övningar som finns på webbsidorna gör du på egen hand som stöd för inläringen innan eller samtidigt som du börjar på med inlämningsuppgifterna för avsnittet ifråga.

Kurserna ordnas av institutionen för informationsbehandling vid Åbo Akademi. Efter genomgångna kurser skall den studerande förstå principerna bakom program och programexekvering samt kunna skriva enkla, välstrukturerade och väldokumenterade program i ett imperativt programmeringsspråk. I kurserna används Java som programmeringsspråk. Kurserna bedöms på basen av gjorda inlämningsuppgifter, quiz-övningar och sluttentamen.

Studiehandledning, (SH)

Studiehandledningen har som uppdrag att stödja de studerande i studier-na under gymnasietiden och se till att de får tillräckliga kunskaper och färdigheter som de behöver vid livsförändringar och olika övergångssk-eden i livet, till exempel vid övergången till fortsatta studier och arbetsliv-et samt för att bli fullvärdiga och aktiva samhällsmedborgare.

Handledningsverksamheten ska utgöra en kontinuitet som pågår under hela gymnasieutbildningen. Kurserna i studiehandledning samt all övrig handledning ska ge de studerande möjligheter att inhämta sådana grun-dläggande kunskaper och färdigheter som de behöver för att kunna plan-era sina gymnasiestudier och fortsatta studier och sin karriärinriktning. I studiehandledningen ingår både individuell handledning och handledning i klass.

Under den individuella handledningen ska den studerande kunna dis-kutera frågor som berör gymnasiestudier, karriärplanering, fortsatta studieval, livssituation och framtid. I smågrupper ska den studerande ha möjlighet att diskutera frågor som kan delas med övriga studerande och som det är meningsfullt att ta upp i gruppen.

Den första obligatoriska kursen i studiehandledning (SH1) fördelar sig på två perioder under det första läsåret. Den andra obligatoriska kursen (SH2) inleds på våren det andra läsåret och fortsätter under det tredje läsåret. Till SH2 ingår också studiebesök till universitet och högskolor samt deltagande informationstillfällen om olika utbildnings- eller yrk-esmöjligheter.

Till studiehandledningen hör också enskilda planeringsamtal minst 1 gång per termin, då studerande tillsammans med studiehandledaren gör upp en studieplan över den studerandes gymnasistudier och studentexa-men samt en plan över fortsatta studier.

Obligatoriska kurser

SH 1 Jag som studerande

Kursens mål är att den studerande ska

- få information om gymnasiestudierna, studiernas uppbyggnad och studentexamen
- vidareutveckla studiefärdigheter som förutsätts i gymnasiet samt central kunskaper och färdigheter som behövs för att kartlägga sina styrkor och intresseområden
- fundera över frågor i anslutning till livslångt lärande och person-lig utveckling.

Centralt innehåll

- studiefärdigheter och förmåga att söka information, förmåga att lära sig
- planering av gymnasiestudierna och studentexamen, studerande gör en individuell studieplan och en plan för studentexamen
- reflektion kring fortsatta studier och yrkesinriktning, studerande gör en plan för fortsatta studier och yrkeskarriär
- självkännedom och att utveckla den
- livsfärdighet
- utvärdering av det egna lärandet
- informationskällor, digitala handledningstjänster och ansökningsystem som anknyter till fortsatta studier och framtidsplanering
- orientering i arbetslivet och information om olika utbildningar på andra stadiet och på universitet och högskolor
- aktuella frågor som tangerar gymnasiestudierna

SH2 Fortsatta studier och arbetsliv

Kursens mål är att den studerande ska

- utveckla sin självkännedom och sin förmåga att planera och ha kontroll över sitt liv
- fördjupa sig i teman som är centrala med tanke på fortsatta studier och arbetsliv och som utvecklar förmågan att planera sin karriär och sitt liv samt ger färdigheter för övergången till fortsatta studier och arbetslivet
- bekanta sig med olika utbildningsalternativ på andra stadiet och på universitet och högskolor samt med det övriga utbildningsutbudet
- förbättra sina arbetslivsfärdigheter och fördjupa sin kunskap om arbetslivet.

Centralt innehåll

- möjligheterna till fortsatta studier i Finland och utomlands
- arbetslivskunskap, det föränderliga och mångskiftande arbetslivet
- entreprenörskap
- arbetslivsfärdigheter och förmåga att söka arbete
- orientering i arbetslivet och information om fortsatta studier
- planering av fortsatta studier och framtiden, ansökan till fortsatta studier
- uppdatering av den individuella studieplanen, plan för studentexamensplanen och planen för fortsatta studier och yrkeskarriär
- aktuella frågor som tangerar gymnasiestudierna

Skolvis kurs

SH 3 Tutorkurs

Studera deltar under vårterminen i några skolningstillfällen. Därtill är studera med och planerar verksamhet för följande läsårs nybörjare, bl.a. den första skoldagen och Nybörjardagen. Tutorerna deltar också i olika informationstillfällen tillsammans med studiehandledaren. Tutorerna får en kurs och ett diplom för sitt deltagande.

